

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

**HISTORIE DIVADELNÍHO SOUBORU
V SOKOLOVĚ V OBDOBÍ OD 20. LET
20. STOLETÍ DO KONCE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dagmar Tonhauzerová

Specializace v pedagogice, obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

Plzeň 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červen 2017

Poděkování

V první řadě bych ráda upřímně poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc., za cenné rady, odborné připomínky a vysoce kvalitní a trpělivé vedení této práce, jež pomohly k jejímu vytvoření. Dále bych velice ráda poděkovala panu Ing. Janu Rundovi, který mi poskytoval informace týkající se Sokolovska v období 1. poloviny 20. století. Děkuji paní Rosemarii Zikmundové za pomoc při překladech z německého jazyka. Velice děkuji archiváři Mgr. Pavlu Dohnalovi, za poskytnutí materiálů a dokumentů ze Státního okresního archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích. V poslední řadě patří mé velké díky rodině a všem, kteří byli ochotní a nápomocní, měli dostatek trpělivosti a svou pomocí tak přispěli k realizaci této práce.

Abstrakt/Abstract

Tato bakalářská práce se zabývá prezentací dějin divadelního souboru v Sokolově v letech 1920 až 1945. Tato práce se zabývá příběhem divadla v Sokolově ve zvoleném období a osobnostmi spojenými s tímto regionem a historií. Část diplomové práce mapuje divadelní představení profesionálních souborů v německém jazyce. Češtinu používaly amatérské soubory, které tvořili čeští učitelé. Divadelní život v Sokolově byl ovlivněn sociální a politickou situací.

This bachelor thesis deals with the presentation of the history of the theater ensemble in Sokolov from 1920 to 1945. This thesis is focused on the story of the theatre in Sokolov in the chosen period and the personalities associated with this region and interval of history. The part of thesis maps theater performances of professional ensembles who they acted in German language. Czech language was used by amateur ensembles that were Czech teachers. The theater life in Sokolov was influenced by the social and political situation.

Klíčová slova: Sokolovsko, regionální dějiny, divadlo, divadelní soubor, období 1920 – 1945, osobnosti regionu

Keywords: Sokolovsko, regional history, theatre, theatre ensemble, period 1920 – 1945, personalities of region

OBSAH

1 Úvod	4
1. 1 Motivy výběru tématu, metoda	4
1. 2 Struktura práce	5
2 Vznik města Sokolov	5
2. 1 Pověst O rytíři Šebestiánovi	5
2. 2 Vznik dle historických pramenů	6
2. 3 Sokolov konec 18. a počátek 19. století	7
2. 4 Sokolov na počátku 20. století	7
2. 5 Sokolov po 2. světové válce	8
3 Politická situace	9
3. 1 Politická situace v Sokolově od konce 19. století	9
3. 2 Období světové hospodářské krize	10
3. 3 Období okupace	11
3. 4 Osvobození 1945	11
4 Kultura v pohraničí a vývoj divadelnictví v Sokolově	12
4. 1 Národní jednota severočeská	13
4. 2 Český ochotnický soubor	14
4. 2. 1 František Věšín	14
4. 2. 2 Milan Kozel	15
4. 3 Vznik české obecné školy	16
4. 4 ROK 1920	17
4. 4. 1 Chebské divadlo	18
4. 5 ROK 1921	19
4. 6 ROK 1922	20
4. 7 ROK 1923	21
4. 8 ROK 1924	21
4. 9 30. léta	22
4. 10 40. léta	24
5 Kde se v Sokolově hrálo?	26
5. 1 Hornický dům	26
5. 1. 2 Adolf Pohl	27

5. 1. 3 Rudolf Wels	28
5. 1. 4 Umělci podílející se na stavbě Hornického domu	29
5. 1. 5. Wilhelm Srb- Schlossbauer	29
5. 1. 6 Wilhelm Russ	29
5. 1. 7 Otto Gutfreund	30
5. 2 Využití Hornického domu	30
5. 2. 1 Proměny Hornického domu	30
5. 2. 2 Miroslav Melena	32
5. 2. 3 Současná podoba divadla	32
5. 3 Hotel THEIERL pozdější Weber v Sokolově	33
5. 3. 1 Anton Weber	34
6 Závěr	35
7 Literatura	37
7. 1 Internetové zdroje	40
8 Přílohy	42
8. 1 Vzpomínky Milana Kozla	42
8. 2 Dobová fotografie z představení v režii Milana Kozla	49
8. 3 Plakáty k představení v hotelu Weber	50
8. 4 Divadelní program	53
8. 5 Návrh nákladů na vymalování sálu	55
8. 6 Oznámení o zrušení povinnosti dodržovat požární dozor dobrovolných hasičů během představení	57
8. 7 Dopis Antona Kohla městu Sokolov	58
8. 8 Dopis starostovi města Sokolov z divadla ve Františkových Lázních	59
8. 9 Dopis starostovi města Sokolov z Wunsiedlu	60
8. 10 Dopis starostovi města Sokolov z Chebského divadla	61
8. 11 Vyúčtování hry Cikánský baron	62
8. 12 Pozvánka na hru Gasparone	63
8. 13 Pozvánka na vánoční nadílku	64

1 Úvod

1.1 Motivy výběru tématu, metoda

Cílem mé bakalářské práce je představit historii divadelního souboru v Sokolově v letech 1920- 1945. Zaměřila jsem se také na specifickou situaci soužití Čechů a Němců v této oblasti a problematiku jejich vztahů a užívání obou jazyků. K výběru tématu mě vedl můj zájem o oblast divadla a můj osobní vztah k Sokolovu, kde jsem se narodila a ve kterém stále žiji. Ve své práci jsem se chtěla zaměřit na určitý soubor, který v Sokolově v období, mnou zvoleném, působil. Již při první konzultaci s Ing. Janem Rundem, který se věnuje historii Sokolova, mi bylo sděleno, že v tomto období 1. republiky a okupace není o divadle mnoho zpráv, že materiálu k této době se v oblasti divadla mnoho nedochovalo a že bude těžké materiály vyhledat. Nevzdala jsem se a začala jsem tedy vyhledávat v archivu, přečetla několik publikací odborné literatury i „internetových zdrojů“. Veškeré archivní materiály byly psány v německém jazyce, tudíž jsem byla nucena je přeložit a začlenit do mé práce, což mi zabralo téměř tři měsíce. Informací, které by splnily mé očekávání, nebylo mnoho. Bohužel se mi nepodařilo ani v archivu, ani v odborných publikacích najít soubor, který by v tomto období existoval jako stálý soubor profesionální nebo amatérský. Přesto jsem se do této práce pustila, neboť jsem se domnívala, že se mi podaří toto prázdné místo v historii města Sokolova doplnit nějakými novými informacemi. Bohužel o této době se nedochovalo téměř nic. Při vyhledávání materiálů z archivu, odborné literatury i internetových zdrojů jsem zjistila, že Sokolov neměl v této době žádný divadelní soubor. Z tohoto důvodu ve své práci nemohu uvést dramaturgický plán a repertoár divadla, a proto jsem se spíše zaměřila na příběh divadla v Sokolově.

Kulturní vyžití obyvatel zajišťovaly soubory hostující. V Sokolově hrála převážně divadla z Chebu, Františkových Lázní, Karlových Varů. Hrálo se převážně v hostinci Weber a později, po dokončení Hornického domu, v jeho prostorách, které byly určeny pro divadelní představení. Po vzniku první české školy v Sokolově, převážná část kulturních představení pocházela z amatérských souborů, vedených převážně českými učiteli, jako byl např. Milan Kozel. Ve své práci jsem tedy shrnula zvolené období, zabývala jsem se osobnostmi spojenými se vznikem kulturního stánku - Hornického domu, který se od poloviny dvacátých let stal centrem kulturního dění společně s hotelem Theierl, pozdějším hotelem Weber.

K rozvoji divadelnictví došlo až v prvních letech po osvobození, kdy v krátkých scénkách vystupovalo několik málo nadšenců. Ti později založili 22. 1. 1946 samostatný soubor Spolek divadelních ochotníků. Předsedou byl Karel Vávra a o výběr repertoáru se postaral učitel Václav Němec.

1.2 Struktura práce

Práce je rozčleněna do čtyř základních tematických bloků. V prvním se věnuji městu Sokolov. Uvádím stručně jeho vývoj od počátku do současnosti. V této části jsem čerpala převážně z knihy Romany Vaicové- Beranové *Kniha o městě Sokolov* (2013), dále z knihy Vladimíra Prokopa *Sokolov - Z dějin města a jeho škol* (1994) a z knihy Václava Němce *Pověsti-Brána do historie Sokolovska* (1987).

Ve druhé části své práce se zabývám politickým děním, které viditelně zasáhlo do vztahů Čechů a Němců. Zde jsem vycházela z knih Václava Kurala *Sudety pod hákovým křížem* (2002) a z knihy Vladimíra Prokopa *Kapitoly z historie Sokolova* (1979).

Třetí část se zabývá kulturou v pohraničí a vývojem divadla v Sokolově. Zde jsem čerpala nejvíce z Okresního archivu Sokolov, který se nachází v Jindřichovicích, z knih Markéty Šalátové *Český spolkový život v Chebu*, Vladimíra Prokopa *Kapitoly z historie Sokolova* (1979) a Jana a Michaela Rundových *Hornický dům v Sokolově* (2015).

V poslední kapitole se věnuji místům, ve kterých se konala divadelní představení. Čerpala jsem převážně z knihy Jana a Michaela Rundových *Hornický dům v Sokolově* (2015), z internetových zdrojů.

2 Vznik města Sokolov

2.1 Pověst O rytíři Šebestiánovi

Město Sokolov vzniklo podle pověsti O rytíři Šebestiánovi, údajně v čase křížových výprav. Někde na horní Ohři žil rytíř, zvaný Šebestián, a ten se zúčastnil tažení proti Turkům, kteří tenkrát znesnadňovali přístup k Ježíšovu hrobu ve Svaté zemi. Když se pak po létech vrátil do své vlasti, našel místo své tvrze jen spáleniště a zarostlý hrob své ženy a dítěte. Poklekl, pomodlil se a rozhodl se, že odejde z míst, která mu připomínala ztrátu lidí nejdražších. Pustil se po řece a po krátkém putování lučinatým údolím došel až k soutoku Ohře a Svatavy. Tam si v pustých lesích postavil

chýši. Živil se lovem ryb, zvěře a medem divokých včel. Do té krajiny zajížděli často loketští hradní páni na lov se cvičenými sokoly. Rytíř, prošlý těžkými boji, byl prý i dobrým ranhojičem. I vyhledávali ho proto obyvatelé okolních slovanských vsí. Brzy vznikla kolem poustevníka srubu osada, kde cvičili lovcí sokoly, a již bylo dáno jméno po sokolech - Sokolov. Obraz sokola později přišel do městského znaku.¹

Pověst ztvárnil jakýsi chebský sochař v postavě sokolníka na městské kašně, instalované roku 1717 uprostřed dnešního Starého náměstí. Legendární zakladatel města drží na dlani cvičeného sokola a u nohou mu sedí pes.

2.2 Vznik dle historických pramenů

Podle dochovaných informací město Sokolov vzniklo při důležité křižovatce zemských cest, z nichž nejdůležitější byla Erfurtská, vedoucí ze středního Německa přes Kraslice a Svatavu, a cesta z Chebu do Lokte a dále do Prahy. První písemná zmínka o Sokolově se objevuje 13. dubna 1279 v kupní smlouvě, ve které je i připomínán šlechtický rod Nothaftů de Valkenawe, usazující se během 12. a 13. století na Loketsku a Chebsku, kteří jsou považováni za zakladatele Falknova. V té době byl též postaven v místech dnešního zámku kamenný vodní hrádek. V jeho okolí se v průběhu let vytvořilo malé poddanské městečko. Městská práva byla Sokolovu zřejmě udělena českým králem Janem Lucemburským v roce 1313.² Ve 14. století prodali Nothaftové své panství Mikuláši Winklerovi, a ten později panství odkazuje Torstovi Winklerovi, který je roku 1366 předal Karlu IV. Později roku 1435 získávají panství Šlikové³. Hrádek pak byl rodem Šliků významně přestaven. Šlikové panství získali jako odměnu za finanční pomoc císaři Zikmundovi.

¹ Převzato a upraveno: Němec, V.: Pověsti. Brána do historie Sokolovska, Okresní muzeum v Sokolově 1987, s. 7 – 8

² BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana. Kniha o městě Sokolov. Sokolov: Město Sokolov, Odbor školství a kultury, 2005. str. 8 ISBN 80-239-5340-0.

³ * Šlikové (Schlickové) je jméno české a říšskoněmecké rodiny, původně patricijského, naposledy hraběcího stavu. Rod pochází z Chebska a dlouhou dobu se ničím výjimečným nevyznačoval. Za skutečného zakladatele rodu, jeho slávy a bohatství, je považován Kašpar Šlik. V mládí studoval v Itálii, kde na boloňské univerzitě získal titul doktor práv. Poté se dostal do služeb krále Zikmunda a doprovázel ho na cestách do Kostnice a Basileje. Získal královu důvěru, neboť oplýval diplomatickými schopnostmi. Poté se stal královým sekretářem. V roce 1422 ho Zikmund povýšil do panského stavu, za pět let poté ho jmenoval pronotářem, potom vicekancléřem a nakonec v roce 1433 říšským kancléřem.

HALADA, Jan. Lexikon české šlechty: (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti). 1. vyd. Praha: Akropolis, 1992, 197 s. ISBN 80-901020-3-4.

Po bitvě na Bílé hoře⁴ bylo falknovské panství zkonfiskováno a roku 1622 jej získal říšský rada Otto Nostic.

2.3 Sokolov konec 18. a počátek 19. století

Od konce 18. století se začali sokolovští měšťané podílet na těžební činnosti. Došlo k popularizování hnědouhelného dolování a otevírání nových dolů. S dolováním byl úzce spjat i rozvoj chemického průmyslu a budování prvních porcelánek a sklářských hutí. Nárůst průmyslového podnikání a rozšiřování obchodních kontaktů způsobil modernizaci silniční sítě. Byla zahájena stavba silnic vedoucí z Karlových Varů do Chebu či ze Sokolova do Kraslic. V roce 1850 byl oficiálně zrušen Loketský kraj a Sokolovsko se stalo součástí kraje Chebského, Sokolov se stal okresním městem a sídlem okresního soudu.⁵

2.4 Sokolov na počátku 20. století

Ve 20. století došlo k rozvoji průmyslu, převážně díky německému obyvatelstvu, které bylo zastoupeno nadpoloviční většinou, česká menšina se koncentrovala především v okolních vesničkách jako Svatava, Habartov, Krajková apod. Soužití občanů české a německé národnosti se obešlo bez větších problémů. Nedochozelo k národnostním potyčkám, Češi i Němci spolu pořádali kulturní akce, podíleli se na chodu města, vytvářely se zájmové spolky. Tato téměř idylická situace přetrvávala až do vypuknutí 1. světové války v roce 1914.

S koncem války vznikala radikální hnutí, která usilovala o odtržení od nově vznikající Československé republiky. Po vzniku Československa 28. 10. 1918 se i zde zvedla vlna nevole a byly vyhlášeny německé provincie Deutschböhmen⁶, Sudetenland⁷, Böhmerwaldgau⁸ a Deutschsüdmähren⁹. Radikálním Němcům se nedařilo udržet správu a všechny oblasti byly připojeny k Československé republice. V Sokolově se tak stalo 15. prosince 1918, kdy bylo město obsazeno jednotkou 35. pluku československé armády¹⁰.

⁴ 8. 11. 1620

⁵ PROKOP, Vladimír, Sokolov - Z dějin města a jeho škol, Sokolov 1994. s. 31

⁶ severozápadní a severní Čechy

⁷ severovýchodní Čechy a severozápadní Morava

⁸ jihozápadní, severojižní a jižní Čechy

⁹ jihozápadní, severojižní a jižní Čechy

¹⁰ PROKOP, Vladimír, Sokolov - Z dějin města a jeho škol, Sokolov 1994. s. 43.

2.5 Sokolov po 2. světové válce

První roky po válce se Sokolovsko stalo důležitým těžbou uhlí. Česká menšina si také začala upevňovat svoji pozici ve městě. Prvním větším úspěchem se stalo otevření české státní obecné školy se sídlem v klášteře. Dále byla založena tělovýchovná jednota (TJ) Sokol. Německé obyvatelstvo se také rozvíjelo a nebylo ze strany české menšiny nijak omezováno. Oblast Sokolovska byla zasažena ve 30. letech hospodářskou krizí. Špatná sociální situace obyvatel se ještě více zhoršila nástupem Adolfa Hitlera k moci.

Ze Sokolova se stalo centrum sociálního napětí, z čehož těžili příslušníci Henleinovy strany, kteří v druhé polovině třicátých let ovládli město i celý okres a po vzniku tzv. druhé republiky se město stalo součástí Říše německého národa. Pro Sokolov skončila válka dne 7. května 1945. Byl osvobozen americkými jednotkami, které postupovaly směrem od Chebu. Po skončení 2. světové války se do Sokolova začali vracet původní, ale i noví obyvatelé, kteří přišli místo odsunutých Němců. Aby se město dostalo kompletně z německého vlivu, objevovaly se snahy o počestění jeho jména. Proto 31. března 1948 proběhlo za účasti generála Ludvíka Svobody slavnostní přejmenování města z německého Falknov na Sokolov.¹¹

U křižovatky před budovou městského úřadu stojí památník bojovníka od ukrajinského Sokolova. Na kamenném podstavci je umístěna stojící bronzová socha vojáka v zimní ústroji se samopalem v ruce. Byl slavnostně odhalen 11. 11. 1951 a jedná se o dílo sochaře Vendelína Zdrůbeckého. Byl postaven na paměť prvního bojového vystoupení 1. československého samostatného praporu v bitvě u Sokolova dne 8. 3. 1943 v tehdejší SSSR. V podstavci je symbolicky uložena prst' z bojiště. Ukrajinské městečko Sokolovo nemá s městem Sokolov nic společného a bylo zde, v době totality, politicky nesmyslně naroubováno. Název zdejšího města Sokolov respektoval smysl původního německého názvu Falkenau.¹²

Po nástupu komunistů k moci v únoru 1948 byla pozornost věnována převážně rozvoji těžby a průmyslu. Sokolovská krajina se proměnila v „měsíční krajinu“. Po roce 1989 se vedení města soustředí na revitalizaci krajiny a rozvoj života ve městě.

¹¹ Sokolov, do roku 1948 Falknov nad Ohří, německy Falkenau an der Eger. 7/1948 Sb. Vyhláška o změnách úředních názvů měst, osad, obcí a částí osad, povolených v roce 1947 Účinný od: 31.01.1948 Částka: 4/1948 Sb. Zrušen dnem: dosud platí Vydaná dne: 31. 01. 1948 Druh: Vyhláška

Autoři předpisu: Ministerstvo vnitra Derogace: Předpis zveřejněn ve Sbírce zákonů

¹² Sokolí niva, luh. Falk je německy sokol.

3 Politická situace

3.1 Politická situace v Sokolově od konce 19. století

Na konci 19. století se Sokolov stal centrem německého sociálně demokratického hnutí západních Čech. Do města byla přemístěna i redakce krajského deníku sociální demokracie Volkswille. Zvoleným sekretářem se stal Johann Anton Jobst z Aše, který poté působil v Sokolově. V roce 1897 se podílel na uklidnění situace v období bojů německých nacionalistů proti Badeniho jazykovým nařízením, která měla přinést částečné zrovnoprávnění českého jazyka s německým, a snažil se tuto národnostní problematiku řešit. Podle tohoto nařízení se měl český jazyk používat jak ve styku úřadu s občany, tak i ve vnitřním úřadování v českých oblastech. Němci však s tímto nařízením nesouhlasili a vzbudilo v nich obrovský odpor. Zrovnoprávnění Čechů v jazykové oblasti nastoleno nebylo.¹³

Prostí Němci a Češi žili vedle sebe celkem bez vážnějších problémů a jejich vztahy přerůstaly v přátelství. Pracovali spolu ve stejných dolech, továrnách a bylo běžné uzavírání sňatků mezi nimi. Vznikaly tak národnostně smíšené rodiny.¹⁴

Na politický vývoj reagovala chebská městská rada tím, že 18. října 1918 vydala oznámení, ve kterém se zabývala zaručením práv Chebska na jeho zvláštní postavení a chtěla, aby bylo vytvořeno samostatné Chebsko. Zástupci všech chebských politických stran se dohodli a snažili se odvolávat na to, že Chebsko bylo říšskou zástavou českému panovníkovi Janu Lucemburskému a jako takové si proto zachovává zvláštní postavení vůči zemím Koruny české. 27. října bylo na poradě před chystanou manifestací rozhodnuto, že Chebsko se sice zúčastní budování provincie Deutschböhmen, ale pokud neuspěje, tak se bez ohledu na ostatní připojí k Bavorsku. Na chebském náměstí se uskutečnilo shromáždění, na kterém byla prohlášena nezávislost Chebska na zemích Koruny české, a Němci požadovali v Čechách samostatnou vládu pro Němce. Chebsko se stalo součástí Československého státu.

Němci z Čech, Moravy i Slezska odmítali vznik Československa a byly vytvořeny čtyři samostatné provincie Deutschböhmen, Sudetenland, Deutschsüdmähren a Böhmerwaldgau, které deklarovaly svůj vstup do Německého Rakouska.¹⁵ Existence Československa byla tím ohrožena již v samotném počátku samotnými českými Němci.

¹³ KURAL, Václav. RADVANSKÝ, Zdeněk a kol. „Sudety“ pod hákovým křížem. Ústí nad Labem, 2002, s. 14. ISBN 80-86067-66-1.

¹⁴ PROKOP, Vladimír. Kapitoly z historie Sokolova. Sokolov, 1979, s. 37.

¹⁵ KURAL, Václav. RADVANSKÝ, Zdeněk a kol. „Sudety“ pod hákovým křížem. Ústí nad Labem, 2002, s. 21. ISBN 80-86067-66-1.

Existence Deutschböhmen v Sokolově skončila 15. prosince 1918, kdy bylo město obsazeno československou armádou bez jakéhokoliv odporu.

Česká menšina okamžitě zareagovala a začala se rozvíjet. Prvním významným úspěchem mnohaletého úsilí se stalo otevření jednotřídní české státní školy obecné v Sokolově a o rok později začala stavba Hornického domu. V roce 1923 ve městě vznikl Český sportovní klub a o dva roky později se začalo jednat o založení místní Tělovýchovné jednoty Sokol.

3.2 Období světové hospodářské krize

K velkým problémům na Sokolovsku došlo v době, kdy nastupuje světová hospodářská krize, která poměrně prosperující průmyslovou oblast velmi ovlivnila. Docházelo k omezování výroby nejen ve sklárnách a porcelánkách, ale došlo k významnému poklesu těžby hnědého uhlí. Stoupala nezaměstnanost a lidé se ocitli v bídě. Tato situace začala vyvolávat i nacionalistické otázky. Němci situaci prezentovali tak, že Češi chtějí Němcům škodit a dokonce je zničit. Světová krize v Německu dopomohla k nástupu fašismu a Adolfa Hitlera k moci. V Čechách založil Konrád Henlein.¹⁶ 1. 10. 1933 v Chebu Frontu sudetoněmecké domoviny. Tato strana se v počátcích snažila o získání autonomie v rámci Československé republiky. Postupem času se však začala strana měnit v téměř vojenskou instituci, která byla vlastenecky zaměřená. Po vítězných volbách již bylo zcela jasné, jakým směrem se chce strana ubírat. Snažila se o připojení k Německu a 1. května 1934 se v Sokolově konala manifestace henleinovců, jíž se v Sokolově zúčastnilo více než 20.000 lidí¹⁷. V rámci této manifestace bylo celé město vyzdobeno prapory Sudetoněmecké strany a vlajkami s hákovým křížem.

Vedení měst a obcí zcela ovládla Sudetoněmecká strana. Soustavný vzestup moci Sudetoněmecké strany vyvolával oprávněné obavy. Proto mnoho Čechů odcházelo z pohraničí, což vedlo k tomu, že v pohraničních oblastech žilo 2.835.811 Němců a 845.883 Čechů. Do začátku roku 1939 bylo z pohraničí vyhnáno přes 150.000 Čechů, 15.000 Židů a 13.000 německých antifašistů¹⁸.

¹⁶ KURAL, Václav. RADVANSKÝ, Zdeněk a kol. „Sudety“ pod hákovým křížem. Ústí nad Labem, 2002, s. 25. ISBN 80-86067-66-1.

¹⁷ PROKOP, Vladimír. Kapitoly z historie Sokolova. Sokolov, 1979, s. 54.

¹⁸ KURAL, Václav; KREJČÍ, Jan. Krajanské organizace sudetských Němců v SRN. Studie o sudetoněmecké otázce – část II. Praha, 1998, s. 27. ISBN 80-85864-50-9. ISBN 80-71844741-0.

3.3 Období okupace

V době okupace byl i Sokolov zasažen válkou. 16. října 1940 proběhl spojenecký letecký útok, jehož cílem bylo vyřadit z provozu sokolovské chemické závody, ale útok byl nepřesný.¹⁹ Velká část textilních továren a dalších závodů musely pracovat pro válečný průmysl. V továrnách pracovaly ženy a váleční zajatci, dokonce i vězenkyně z koncentračního tábora ve Svatavě. Jelikož většina mužů byla na frontě, na jejich místa musely nastoupit ženy. Na jaře v roce 1945 nastal chaos, mnoho lidí se snažilo utéct zpět domů.

Docházelo i k leteckým útokům. Měly být zničeny strategické body jako mosty, závody a podniky, které byly důležité. K vykonání rozkazu generálmajora Hermana však naštěstí nedošlo díky dvěma dolnorychnovským Němcům.

3.4 Osvobození 1945

K osvobození Sokolova došlo 7. května 1945 americkou armádou. Po krátkém čase se začaly vracet české rodiny, které tu před válkou žily. Nejdříve bylo nutné zajistit přísun potravin, opravit rozbité komunikace a začít hospodařit. Na obnově se muselo podílet i německé obyvatelstvo. Němcům však bylo zakázáno podílet se na politickém životě.

Po skončení války došlo k odsunu německého obyvatelstva, který skončil v říjnu roku 1946. Vesnice a města, které měly německý název, byly přejmenovány.

¹⁹ PROKOP, Vladimír. Kapitoly z historie Sokolova. Sokolov, 1979, s. 59.

4 Kultura v pohraničí a vývoj divadelnictví v Sokolově

Sokolovsko a Chebsko patřilo na počátku 20. století k oblastem, kde výrazně převažovalo německé obyvatelstvo a Češi zde byli v menšině. V Sokolově se neobjevovaly žádné početné české menšiny, které by byly nějak významné, přesto se ve městě začal formovat český kulturní život.

V letech 1897 – 1908 sídlil v Sokolově český občanský vzdělávací spolek Volnost. V roce 1922 vznikl v Sokolově odbor Národní jednoty severočeské a při něm vznikl pěvecký kroužek. Byl založen také český divadelní spolek, který pravidelně sehrával divadelní představení. Vedle českých spolků ve městě fungovaly také německé pěvecké sbory a orchestry. V životě české menšiny hrály spolky významnou roli. Důležitými spolky působícími v kraji byly Český okresní osvětový sbor, Česká okresní péče o mládež, Tělovýchovná jednota Sokol, Dělnická tělovýchovná jednota, Český svaz kopané, Klub československých turistů, Dramatický spolek Budil, Odborové sdružení hudebníků, pěvecký spolek Hraničář a mnoho dalších. Teprve po skončení 2. světové války nevystupovaly české spolky jako menšinové, začaly se rozvíjet čistě v české oblasti.²⁰

Kultura v pohraničí byla převážně německá. Jejím hlavním cílem bylo, aby se v pohraničních oblastech udrželo němectví. Byly to převážně egerlandské²¹ spolky, jejichž cílem bylo udržovat a podporovat egerlandské tradice, hudbu, nářečí, kroje, obyčeje a slavnosti.

Hlavními organizátory českého národního života v obcích s českou menšinou, byly na Sokolovsku místní odbory Národní jednoty severočeské, které působily převážně v letech 1. republiky. Tyto spolky byly zakládány jako spolky proti německým nacionálním organizacím v českém pohraničí. Členy těchto spolků byly různí úředníci, vojáci a hlavně učitelé.

Pozornost spolku byla věnována hlavně pořádání národních poutí, tanečních zábav, budování českých veřejných knihoven, čítáren, věnovala se i rozvoji ochotnického divadelnictví a tělovýchovy.

²⁰ ŠALÁTOVÁ, Markéta. Český spolkový život v Chebu (1918 – 1938). In Sborník Chebského muzea 2002. Cheb, 2003, s. 208. ISBN 80-85018-24-1. ISSN 1211-9210.

²¹ Chebsko (latinsky: Regio Egrensis, německy: Egerland, v chebském sudetoněmeckém nářečí Eghaland[1]) je historické území v nejzápadnější části Čech a v přilehlém pohraničí Německa.

4.1 Národní jednota severočeská

K založení spolku vedlo mnoho důvodů. Jedním z nich byla reakce na politickou situaci v českých zemích, kde docházelo ke sporům mezi Čechy a Němci. V rámci tohoto politického programu bylo zrovnoprávnění jazyků, uznání jednoty zemí Koruny české a upravení národnostních poměrů. Češi se stále cítili jako národ méněcenný a ukřivděný, neboť Němci nechtěli přijmout fakt, že jazyky mají být zrovnoprávněny.

NJS vznikla jako reakce na německé aktivity, které spočívaly v zakládání různých nacionalistických a bojových spolků, jejichž účelem byla ochrana německého postavení a boj proti „rozpínající se“ české menšině v regionech národnostně smíšených.

Spolky pomáhaly utvářet národní vědomí. O vznik NJS se zasloužili František Ladislav Rieger a Alois Pravoslav Trojan. NJS byla největší obrannou organizací. Její rozsah byl velmi široký. Zahrnovala oblast od Mariánských Lázní přes severní Čechy, Orlické hory, Králicko až po Lanškrounsko a Poličsko.

NJS byla nepolitický spolek a její hlavní úlohou bylo zabývat se problémy v oblasti poněmčeného území, oblasti smíšené a českým územím. Na poněmčeném území se stalo zásadním navázat kontakt s českými menšinami. Na českém území NJS organizovala pomoc pro české obyvatelstvo v pohraničí a usilovala o větší zájem české společnosti při řešení problémů. Spolupracovala s jinými spolky, věnovala se sociální, kulturní, hospodářské činnosti. Snažila se přispět k povznesení národního života. Odbory pořádaly výlety, přednášky, výstavy, schůze, národní slavnosti, sjezdy, divadelní představení a zábavy. Podporovala školy.

Užitečnou práci v této oblasti vykonával v Sokolově také časopis Výspa. Byl vlastivědný, určený dětem a vydávali jej místní učitelé.

Divadelní soubory působící v Sokolově v letech první republiky byly převážně ochotnické a není o nich mnoho zpráv. Podobná situace je i z doby 2. světové války. Převážná většina divadelních představení probíhala pod hlavičkou Národní jednoty československé jako člen Ústřední matice divadelního ochotnictva československého (ÚMDOČ).

Ve Falknově působil zábavní odbor Národní jednoty severočeské, jejím předsedou byl řídící učitel Milan Kozel. Byl zakladatelem zdejší školy a kromě funkce řídícího učitele byl i režisérem odboru, jednatelem okresního souboru a nadšeným spolkařem.

4.2 Český ochotnický soubor

Zasloužil se o vznik ochotnického souboru v roce 1922. Prvním představením se stala akademie v rámci oslav výročí 28. října. Představení s bohatým programem se uskutečnilo ve vyprodaném sále v hotelu Weber. V programu se objevila na úvod píseň o českém vandráku, následovala aktovka Pomsta, již byl autorem a vytvořil v ní i hlavní roli. Jeho soubor nadále uváděl mnoho her, např. Revoluční svatba, kde hrál s paní K. Markovou, Ďáblice s paní Pejchovou, Lucernu s panem Chaloupkou, Vina s paní Bělčickou z Neratovic, hru Karel Havlíček Borovský a Psohlavci, kde společně vystupoval s panem Věšínem.

4.2.1 František Věšín

František Věšín se narodil se v roce 1891 v Mirošově. Jeho otec odešel spolu s celou rodinou za prací do nově otevíraných hnědouhelných dolů na Mostecko. Tam také František nastoupil do první třídy do školy v Lomu u Mostu, kde probíhaly národnostní a sociální boje. Poslal jej studovat na reálku do Loun, později dostudoval učitelský ústav Kutné Hoře. Po krátkou dobu učil na Mostecku, roku 1924 se stal ředitelem školy v Sokolově. Účastnil se i kulturních akcí, později byl jmenován inspektorem menšinových škol. Společně se svým kolegou Stanislavem Jelínkem založil roku 1930 časopis „Výspa,“ časopis české mládeže zněmčeného Podkrušnohoří a západu země, a poté odešel na ministerstvo školství a národní osvěty do Prahy.

Milan Kozel je režisérem i kabaretů a frašek. Např. Charleyova teta, Bílá myška s paní Pejchovou, Staré hříchy s paní Ženížkovou, Námluvy, Cestu do pekel, Švejk a dvojčata. Jeho hry měly vždy velký úspěch. S dětmi nacvičil „Pro tatíčka prezidenta“ k oslavě 28. října. Kromě režie a herectví byl i nápovědou, líčil kolegy, řídil světelné efekty, doprovázel na klavír a dokonce promítal i filmy. Roku 1925 obdržel definitivní místo řídícího učitele v Rumburku, a proto se svými kolegy 4. 7. 1925 rozloučil posledním představením v hotelu Weber, kde mu bylo poděkováno za jeho všestrannou činnost.

4.2.2 Milan Kozel

Učitel Milan Kozel popsal svou životní pout' v materiálech, která sám nazval Vzpomínky učitelovy. Roku 1968 je zaslal odboru školství a kultury Městského národního výboru v Sokolově. V těchto vzpomínkách popisuje své učitelské začátky. Narodil se roku 1896. V roce 1915 obdržel od c. k. okresního hejtmanství v Praze-Karlíně ustanovení působit jako výpomocný učitel při obecné čtyřtřídní škole v Horních Počernicích.

Po maturitě na učitelském ústavu tedy devatenáctiletý mladý muž nastupuje do školy, kde promítal po školní práci skioptikonem²² nepohyblivé obrázky cestopisné a pohádky pro děti. Kromě této činnosti se věnuje i divadlu, nacvičil několik divadelních her a spolu s dětmi pravidelně vystupoval s kabarety. Poté byl odeslán do Hloubětína, kde pokračoval v práci divadelníka. Po odchodu do města Dolní Chabry se stává socialistou a členem Dělnické tělocvičné jednoty. Starosta města jej přesvědčoval, že by měl vstoupit do Sokola, ale neuspěl. Milan Kozel začal pod hlavičkou jednoty nacvičovat opět divadelní představení. Byla jimi Zakletá princezna Zlatohlávka, dětské pásmo Pro tatíčka prezidenta a Jiráskovi Psohlavci. Představení Psohlavců vyvolalo velký ohlas. M. Kozel ve své knize vzpomíná:

„Druhý den pan řídící se divil, jak může být propagátorem dělníků- komunistů učitel, když jeho otec je známý a vážený národní demokrat a rada obecního zastupitelstva města Prahy. Proč nejdu mezi ně (tedy Sokoly)? Myslím, že se bratři starali, abych z obce brzy odešel, a to také dokázali. Vandroval jsem do Kobyliš. To mi prorokoval i můj otec a vysvětloval, že komunismus je idea neuskutečnitelná a trvání nemá.“

V Kobyliších se ihned opět zapojil do činnosti, neboť zde byl Dělnický dům a velké divadlo, kde se mohl pustit do promítání diapozitivů. Dále se vyučil promítačem, složil i zkoušky. Milan Kozel na své působení v Kobyliších vzpomíná: *„Byl jsem zaměstnán divadlem a studoval jsem opět Zakletou princeznu Zlatohlávku. Pan ředitel byl nadšen mou ochotou, ale nesouhlasil s volnou myšlenkou, která se rychle měnila v bezvěrecké sdružení. Velkým propagátorem této myšlenky byl učitel Štraus z Nových Vysočan, který si mne velmi oblíbil. Pozval jsem rodiče své třídy 5. A požádal kolegu Štrause, aby provedl ku shromáždění bezvěreckou přednášku. Dopadlo to tak, že všichni rodičové podepsali odhlášku od církve pro své děti. Druhý den jsem zaklepal na dveře*

²² Přístroj na promítání kreslených obrázků

ředitelny a hlásil panu řediteli, že v 5. A třídě nebude se vyučovati náboženství. Předal jsem mu veškeré odhlášky rodičů. Ředitel zůstal jako přimrazen a povídal: „Milánku, cos to provedl? Tos neměl dělat. Z toho kouká přeložení.“

Aby toho nebylo málo, odvedl své žáky k domu karlínského starosty a senátora Václava Šturce, který byl obviněný z komunistického puče a byl vzat do vyšetřovací vazby. Po propuštění mu na uvítanou společně zazpívali Píseň práce a Marseillaisu. Následky na sebe nenechaly dlouho čekat a Milan Kozel byl přeložen do Sokolova, kde měl vést nově vzniklou první českou školu. Jako přistěhovalec měl možnost úplně jinak vnímat atmosféru první poloviny dvacátých let 20. století. Svě přeložení komentuje takto:

„21. října 1922 byl jsem z trestu přeložen do zněmčeného území Falknova nad Ohří jako správce menšinové školy, kterou jsem měl otevřít. Do Falknova jsem odjel s chutí a pracoval jsem, jak se patří na území, kde je nás hrstka. Češství se v nás stále víc a víc probouzelo a slavnostně otevřená škola přilákala všechny hrdé hraničáře. Založili jsme Národní jednotu severočeskou, jediný spolek v místech na severu.“

4.3 Vznik české obecné školy

Zápis do jednotřídní české státní školy obecné byl vykonán 20. října 1922. Boj o založení školy trval přes tři roky a vedla ho Národní jednotu severočeská v Sokolově. Největší zásluhy na otevření školy měli především předseda NJS František Plechatý, vrchní správce skláren z Dolního Rychnova Antonín Chaloupka a správce české státní školy v Citicích Bohuslav Pavel, který akci vedl až do otevření školy.²³

Na slavnostním zahájení bylo přítomno mnoho rodičů. Ve školní místnosti, přivítal děti a rodiče Antonín Chaloupka. Po hymně byla slavnost ukončena a přikročilo se k zápisu dětí, kterých se přihlásilo 59. Správcem menšinové školy byl ustanoven učitel Milan Kozel z Prahy. V prosinci téhož roku byla otevřena druhá třída a počet žáků se zvýšil na 69. Od školního roku 1925/1926 došlo ke spojení obecné školy se školou měšťanskou a od té chvíle byly pod jednou správou. Ředitelem byl ustanoven František Věšín. V září roku 1926 byla slavnostně otevřena nová budova české obecné a měšťanské školy.

Po nástupu do školy, která byla umístěna v kapucínském klášteře, založil divadelní kroužek pod titulem Ústřední matice divadelního ochotnictva. Divadlo se

²³ PROKOP, Vladimír. Kapitoly z historie Sokolova. Sokolov, 1979, s. 34.

hrálo v hotelu Weber, kde byl sál s jevištěm. Jeho majitelem byl Němec Braztferger, který hodně mluvil česky a divadlu byl nakloněn. Kromě hraní požádal Milan Kozel jako jednatel okresního osvětového sboru ve Falknově ministerstvo školství a národní osvěta o zakoupení projekčního aparátu pro školu a osvětovou činnost. Bylo mu vyhověno a on začal předvádět ve škole a večer pro dospělé v sále hotelu filmová představení. Se svými žáky zajížděl i do okolních obcí.

Na konec svého působení vzpomíná: *„Školu jsme rozšířili na dvoutrídni s polodenním vyučováním. Lidí přibývalo a taktéž dětí. Provizorní třída v klášteře dávno nestačila a jednání bylo otevřítí dvě třídy měšťanské školy. Sjednáno bylo s panem Hrabětem Nostitzem propůjčení tříd na zámku po dobu, než ministerstvo zakoupí od jmenovaného pozemek na stavbu školy. Pracoval jsem pro rozšíření školy s plným elánem, ale neuvědomil jsem si, že se ihned obecná škola spojí s měšťankou pod jednou správou a pak bych musel zase vandrovat. Co se mnou? Všichni byli pro, abych zůstal. Gordický uzel jsem rozsekl tím, že jsem ustoupil a vybral si, jak mi bylo nabízeno ze tří měst, Rumburk.“*

4.4 ROK 1920

Z tohoto roku máme informace o uvedení několika her v hotelu Weber souborem v Chebu.

V hotelu Weber bylo uspořádáno několik představení i v době, kdy ještě nebyl zřízen divadelní kroužek pod titulem Ústřední matice divadelního ochotnictva. K představením roku 1919 patřilo i vystoupení souboru pod firmou německé Zemské divadlo v Praze, kde ovšem došlo k zneužití Zemského divadla k reklamním účelům a podle dochovaných archivních materiálů se dozvídáme, že byl zaslán dopis panu Fredovi Hennigovi, divadelnímu řediteli, s tím, že bude tato neslýchaná neslušnost zastavena a nebude nutné dojít až k soudním krokům a že tato výzvu bude dodržena.

Pokud chtěla být uvedena nějaká hra, musela být podána žádost na okresní hejtmanství v Sokolově. Tak tomu bylo i v případě uspořádání divadelního představení ve dnech 6. a 7. září 1919 nebo divadelních večerů.

Dne 1. listopadu 1919 Fred Hennig žádal o povolení uspořádat v sále hostince Weber tato představení.

Pondělí 3.11.	On a jeho sestra	hra se zpěvy
Úterý 4. 11.	Kabaretní večer	hostuje hotel města Karlovy Vary
Sobota 8.11.	Vesnice bez zvonu	opereta
Neděle 9.11.	Ty, milá Vídeň a Bratříček fajn	odpolední představení, večer se hrálo Čtvrté přikázání
Úterý 18.11.	Loupežníci	
Středa 19.11.	Rozvedená žena	opereta
Sobota 29.11.		Představení pro pracující
Neděle 30.11.	Dětské představení	odpolední představení
	Blažený Balduin	hrál se večer, opereta

Jako dovětek k povolení bylo dodáno, že má ředitelství odpovědnost dodržet zákonitá nařízení, jmenovitě policejní a požární předpisy.

O dalších představeních roku 1919 se další materiály nenašly.

4.4.1 Chebské divadlo

Chebské divadlo se společně s divadlem v Plzni řadí k nejstarším provinčním divadlům v Čechách. V prvních letech 20. století, pod uměleckým vedením Heissingera, mělo divadlo stálou operní scénu. Později, krátce po první světové válce až do konce 20. let 20. století za ředitelování Freda Henniga a Antona Kohla, byla v Chebu prvořadá dobrá činohra. Ale s narůstající silou hitlerovského Německa a se stále více se upevňující pozicí Němců se v sudetských oblastech divadelní scéna stále více podřizovala árijskému duchu. Jelikož mnoho židovských a dalších umělců bojkotovalo divadelní činnost, musela být stálá scéna uzavřena, provoz byl obnoven až v roce 1937, po roční pauze. Počátkem čtyřicátých let se chebská scéna sloučila s františkolázeňskou; nadále působily pod názvem Vereinigte Stadttheater Eger – Franzensbad (Spojená divadla městská Cheb – Františkovy Lázně). V následující době probíhala i výměna se sousedními divadly.

Vedoucím souboru byl Hans Nordek. 3. 7. byla uvedena hra Dětská tragédie. Politická okresní správa dodává, že je nutné dodržovat všechna zákonná nařízení a že

vše bylo dáno na vědomí starostenskému úřadu v Sokolově. 5. 7. soubor uvedl hru Extemporale. Následovaly hry 16. 7. Vina ženy z Gerardinu a 23. 7. Rodinné dítě. Další hra byla uvedena 20.12.

4.5 ROK 1921

V tomto roce bylo uděleno povolení souboru Městského divadla v Karlových Varech panu Leovi Strassbergovi a Otu Friebergovi, režiséru Městského divadla v Karlových Varech. Představení se uskutečnila 3. 1. a 5. 1. Součástí povolení bylo i vyjádření k použití plakátů.

Počátkem tohoto roku se objevily komplikace v pořádání akcí, neboť Politická správa oznamuje dopisem komandu dobrovolných hasičů, že se omezuje na sále hotelu Weber počet míst k sezení na počet 324 a míst ke stání na 200 v parteru a na galerii. Dále je nutné zajistit, aby vstupy a východy byly bez překážek a aby publikum mělo volný prostor. Okresní správa se odvolává na vyhlášku Z 20.589 z 20. 9. 1919, jejíž směrnice je nutno dodržovat v každém případě. V nutných případech bude muset být o dohled požádána četnická asistence.

21. 3. bylo uvedeno rozlučkové představení hry Hanni jde tančit. Okresní hejtman v povolení připomíná, že žádná jiná představení již nebudou povolena, jestliže žádost bude předána pozdě, jako v tomto a v minulých případech.

V povolení pro Antona Weinmanna, režiséra Německého divadla v Plzni, starostenský úřad rozhodl, že přichází v úvahu divadelní představení a při dobrém výkonu je naděje na hojný počet návštěvníků a že bude v místních novinách Posel z Egertálu, Sokolovském deníku a Vůle lidu uveřejněna reklama. Lístky se budou prodávat u pana Adolfa Zinnera v knihovně. Ohledně hudby je nutné se obrátit na kapelníka Karla Lössla.

V některých případech byla některá představení Politickou okresní správou zamítnuta. Takový případ se udál 15. 4., kdy bylo Emilu Jankovi, herci z Chebského městského divadla, zrušeno představení, neboť bylo zjištěno, že ne všichni herci této skupiny jsou bývalými příslušníky Chebského městského divadla, tudíž by divadlo bylo uvedeno pod falešným názvem, a že předprodejní místa byla již informována a upozorněna.

Pokud se jedná přímo o chebské divadlo, není ze stran města Sokolova žádných výhrad k tomu, aby se zde konala představení, pokud budou dodrženy požární, sanitární

a policejní předpisy. Pokud bude dodána k žádosti i koncese, bude sděleno, ve kterých sálech bude možno představení uvést.

Policejní okresní správa řešila i udání z 29. 10. 1921 o neoprávněném uvádění divadelních her v hotelu Weber, neboť divadelní společnost ředitele Bräunerta „Spojené vídeňské scény“ nevlastní koncesi.

Také výbor dobrovolných hasičů si na svém řádném zasedání ustanovil ve smyslu stávajícího hasičího pořádku předběžný rozpočet pro rok 1922. Rozhodl, aby bylo vzato na vědomost, že odškodnění pro strážení kina pro představení bylo stanoveno poplatkem 20 Kč, namísto původních 10 Kč. Starostenskému úřadu bylo dále sděleno, že by bylo dobré uvážit, aby odškodnění pro divadla, cirkus a jiné hlídky byl poplatek navýšen z 20 Kč na 40 Kč.

4.6 ROK 1922

V září 1922 Divadelní lokální komise provedla prohlídku hostince paní Elisabeth Gutter v Sokolově, v Lobežské ulici č. 22, kde se také konala divadelní představení, což jim umožňoval § 37 zákona z roku 1887 pod podmínkou, že je objekt k této činnosti vhodný. Přítomnými byli radní, vrchní policejní inspektor a okresní komisař. Komise prohlédla sál a uvedla, že sál je k užívání dostačující a vyhovuje policejním, sanitním a hasičským předpisům. V sále smí být nejvíce 168 míst k sezení, 14 řad po dvanácti a 100 míst k stání. Je však nutné, aby při výdeji vstupenek byl brán na toto množství zřetel.

Při prohlídce hotelu Weber, v září téhož roku, byly lokální komisí zjištěny závady: zatarasený nouzový východ nábytkem, neotevření zamčených nouzových východů, neosvětlené východy, zatarasení uliček u sedadel, dále se uvádí, že službu konající městský policista nepodporuje požárníky. Hostinský Dorschner se sice odvolával na svědectví strážných, že vše bylo v pořádku, ale Politická okresní správa dodala, že to nebyl první a jediný případ. Starostenský úřad ve vyhlášce Z:6323 přikázal, aby byl v hotelu Weber bezodkladně učiněn východ ze sálu do Schillerovy ulice. Nebude-li tak učiněno, bude další využití sálu ke schůzím, tanečním zábavám a divadelním večerům zakázán. Vzhledem k tomu, že tento příkaz byl vydán již roku 1920 a doteď nebyl splněn, tak příští divadelní představení zde budou povolena jen tehdy, pokud bude ze strany majitele dokázáno splnění podmínek divadelní komise. Městské policii bylo přikázáno všechna požární a policejní nařízení divadelní lokální komise přísně hlídat a zvláště při cvičení podpořit policejní dozor.

4.7 ROK 1923

V tomto roce se Anton Weber obrací na Starostenský úřad z důvodu odpovědi na přání, aby byl vymalován koncertní sál. A. Weber udává v dopise přehled proinvestovaných peněz, aby nevznikl falešný obrázek o výnosu hotelu.

Nájemce platí za všechny místnosti, za celý inventář a koncesi	1000 Kč
Zbylé partaje platí	3240 Kč
Za loňský rok 1922 hotel zaplatil:	
Čištění žumpy	100.00 Kč
Asekurace	270.08 Kč
Kominík	363.52 Kč
Daně	2264.43 Kč
Oprava ledového sklepa	845.58 Kč
Klempířské opravy	193.80 Kč
Pokryvačské práce	1488.79 Kč
Zůstatek	7715.00 Kč

Ze zůstatku je nutno zaplatit za nouzové východy 6408 Kč. Celkový zůstatek činí 1300 Kč pro ostatní objekty. A. Weber uvádí, že tyto výdaje jsou téměř každý rok stejně vysoké, neboť před dvěma lety zaplatil za opravu hotelu 10 000 Kč. Toto uvádí, aby nedošlo k mylnému názoru, že hotel má velký zisk.

4.8 ROK 1924

Velkým problémem divadelníků se zdá být situace, kdy podle divadelních koncesionářů neexistuje v Sokolově žádný vhodný prostor, kde by mohlo být uváděno jen divadlo. Nejsou k dispozici žádné vhodné sály nastálo a pan Hennig, divadelní ředitel, má možnost pořádat divadlo jen v zimních měsících, protože se o možné prostory musí dělit s jinými spolky, které zde uvádějí svá představení a zábavy.

4.9 30. léta

V roce 1932 vydal Starostenský úřad v Sokolově potvrzení k udělení licence divadelní společnosti Artura Linzera, jehož soubor hrál od 10. září ve městě. Artur Linzer byl novým ředitelem Městského divadla v Mostě, nastoupil v roce 1913 po bývalém řediteli Jihlavského divadla, českém Němci Rudolfu Fleischmannovi. Tehdejší veřejnost posuzovala ředitele podle úspěšnosti, a proto bylo vedení často měněno. V divadle byly zahájeny pravidelné tzv. české sezóny. Během nich byla uváděna představení především hostujícími profesionálními divadly a společnostmi. V Sokolově si společnost získala velkou oblibu nejen za své výkony na jevišti, ale také proto, že se členové společnosti slušně chovali.

6. a 7. dubna 1935 se ve velkém sále konalo několik úspěšných vystoupení. Ta zhlédli téměř všichni občané Falknova a blízkého okolí. Uváděla se atraktivní hra a operetní revue Tři mušketýři. Jednoho z mušketýřů hrál Dr. Eduard Krehan, budoucí starosta města v letech 1941- 1945. Pro hru bylo připraveno 169 kostýmů a vystupovalo zde 16 tanečnic.

V roce 1939 se 21. 4. uskutečnilo představení Štýrského alpského originálního selského divadla pod vedením L. Kobolda. Uvedlo hru v divadelním sále Podkova v Sokolově. V rámci žádosti bylo přiloženo i pozvání pro pana starostu s tím, že si příležitostně L. Kobold dovoluje předat několik volňásků, které mají být rozděleny mezi starostovy spolupracovníky a známé. Starosta ve svém dopise odpověděl, že děkuje za lístky a přeje, aby představení bylo provázeno úspěchy.

V červenci 1939 Městské divadlo v Chebu nabídlo starostovi města, v rámci podnětů sokolovských obyvatel k návštěvě Lázeňského divadla ve Františkových Lázních, slevu 33% na představení pro nelázeňské hosty na všechna představení, mimo hostujícími soubory, aby podnítl zájem o představení. Aby byla sleva právoplatná, je nutné vystavit úřední potvrzení. Blok zlevněných lístků byl přiložen. Každý lístek musí být označen jménem a příslušným razítkem. Vedení divadla se domnívalo, že tato sleva bude jistě u obyvatelstva přijata a divadlu přinese finanční úspěch. V dopise se uvádí, že by divadlo bylo rádo, pokud by informace o tomto zvýhodnění byla zmíněna v místním tisku. Obyvatelé byli s tímto náležitě seznámeni, byly zaslány i dopisy k rukám místních organizací West NSDAP, Ost NSDAP, Nord NSDAP s informací o možnosti vyzvednutí těchto lístků. Všechny tyto kroky starosta oznámil vedení divadla.

Velký zájem o uvedení svých her mělo Divadlo v Chebu, které nabízelo městu Sokolov pro sezonu 1939/ 1940 uvedení několika hostujícími představení. Podle

právních norem německých obcí měla stálá divadla měst odpovědnost k sousedním městům, aby v nich uspořádala divadelní představení. Sokolovský starosta se vyjádřil k této nabídce kladně. Německá fronta pracujících přišla se stejnou nabídkou uspořádat v Sokolově některá představení, aby se karlovarské divadlo jako divadlo hostující dostalo do středobodu kulturního dění města Sokolova, a že bylo správné zavést zde celoroční divadlo. Také bylo kladně hodnoceno to, že se kulturní činnost přenáší tímto přes hranice měst a že nosiči i příjemci jsou z národně socialistického Německa.

Starosta města Sokolov byl požádán v červnu roku 1939 Nejstarším německým přírodním divadlem se sídlem ve Wunsiedlu o propagaci říšského Luisenburžského festivalu, který se bude konat na otevřené přírodní scéně. V rámci festivalu bude uvedena řada velkých klasických děl německé literatury.

Tyto hry se těšily velké účasti všech společenských vrstev. Od roku 1933 počal velký rozmach, zvláště poté, co národně socialistické hnutí je vzalo pod ochranu a Říšské ministerstvo propagandy vyložilo jejich důležitost pro Říši. Přes příkladný herní plán a uměleckou výkonnost tato scéna z hraničního boje Bavorské východní Marky má sotva odmyslitelné kulturní nosiče. Téměř půl milionu Němců putovalo na Luisenberg, aby se v této heroické oblasti setkali s hrdinnými a největšími postavami pověstí.

V současné době se pozornost všech ve zvýšené míře spíše obrací k hrám, jejichž autory jsou Goethe, Schiller, Kleist, Grabbe, Raimund a Paul Ernst. 10. 6. bude poprvé v dějinách uvedena Kleistovým divadlem Penthesilea, ve které básník popisuje horské prostředí, kde řecké vojsko potká bojovné Amazonky, poté Chriemhild a Hermann, zvaný Cherusk, se svými oddíly v horách nastoupí do bojů za svobodu a vlast. Do tohoto představení budou vtaženi i „národní soudruzi“ z Německé fronty pracujících. Vrcholem bude znovu docílit účasti statisíců diváků. Vzhledem k důležitosti Luisenburžského festivalu je očekávána účast všech členů partaje v Gau Bavorské východní Marky, zvláště Hitler jugend a Národně socialistické společnosti „Síla radosti“ hojná účast. Fritz Wöchtler, gauleiter Bavorské východní Marky, se obrací i na starostu města se žádostí, aby němečtí obyvatelé Sokolova měli možnost tato představení navštívit.

Ve třicátých letech se hrálo nejen v divadle, v hotelu Weber, ale i na náměstí nebo v sále sirotčince a dětského azylu.

Ke kulturnímu vyžití občanů sloužila i cirkusová představení. Jedno z nich se konalo v roce 1933 v transportovatelném stanu o čtyřech sloupech. Z bezpečnostních důvodů musí mít stan čtyři nouzové východy a u dvou hlavních vchodů musí být

umístěny dvě nouzové lampy. U každého vchodu musí být stále přítomni dva hasiči jako stráž a jeden zaměstnanec cirkusu. Dále se musí přísně dbát na bezpečnost centrální klece, ve kterých se předvádí šelmy. Musí být řádně dotaženy všechny šrouby a nad klecí během představení je nutno umístit síť.

4.10 40. léta

V lednu roku 1941 v Sokolově opět hostuje Městské divadlo v Chebu, uvedlo tři až pět operetních představení, uspořadatelem byl starosta města a NSG Síla z radosti. Jedna vstupenka na menší představení stála 1. 50 říšských marek, pokud hrálo více herců, cena byla 2 říšské marky. Městské divadlo si vymínilo, že soubor obdrží tzv. výpadkovou garanci 200 říšských marek, pokud by návštěvnost byla nedostatečná výdajům. Dále si prosadili, aby bylo dostatečně každé představení propagováno ve městě, ale i v nejbližším okolí.

29. března pořádala Karlovarská obchodní akademie, dvouletá obchodní škola pro chlapce a dívky, školní představení v Hornickém domě. Uvedena byla hra od E. Meyera-Förstera Starý Heidelberg. O přestávkách koncertoval školní orchestr a v představení účinkovali pouze žáci a žákyně této školy. Řízením celého představení byli pověřeni profesori Durauer a dr. Karel. Veškerý výtěžek byl věnován Exkurznímu fondu a z vystoupení nebyly brány žádné odvody.

10. dubna téhož roku uvedlo Městské divadlo Cheb sborovou operetu Cikánský baron, ve které bylo použito větší množství reflektorů, jež si obstaralo a přivezlo samotné divadlo, a žádalo, aby tyto dvě lampy byly zabudovány na galerii. Po odehrání představení bylo společnosti Síla z radosti doplaceno do garančního výpadku 270. 15 říšských marek. Došlo následně k domluvě, že na příští představení by měla být cena pronájmu sálu v Hornickém domě snížena na 100 říšských marek. Po problémech s vyúčtováním Cikánského barona bylo vše znovu přepočítáno a bylo zjištěno, že vyúčtování bylo chybné, proto byl následný přebytek 116. 10 říšských marek zaslán na účet divadla.

Cikánský baron je v pořadí desátá opereta Johanna Strausse mladšího. Premiéru měla 24. října 1885 v divadle Na Vídeňce. Libreto je napsáno podle románu od Móra Jókaiho Saffi.

Hlavním hrdinou příběhu je mladý šlechtic Sándor Barikay, který po létech vyhnanství přichází převzít majetek a pozemky po svých předcích. Jeho soused, svérázný prasečkář Koloman Župan, se mu ale vysmívá, protože pozemky nemají

valnou cenu a náleží k nim pouze jediná cikánská vesnice. Barikay žádá o ruku Županovu dceru Arzenu, ale ta ho s posměchem odmítá - chudého zemana nechce, touží prý jedině po baronovi. Cikáni ze vsi si Sándora vyvolí za svého vůdce a on se zamiluje do cikánské dívky Saffi. Uzavřou spolu manželství po cikánském způsobu - pod širým nebem. Za pomoci dívčina nevlastního otce najdou starý turecký poklad, který dlouhou dobu hledali právě Županovi lidé, což Župana značně rozlítí. Když ale vychází najevo Saffin pravý původ - má být tureckou princeznou a dědičkou pokladu - je Sándor hluboce zklamán, neboť ji miloval jako prostou a chudou dívku. Nechá se v čele svých věrných cikánů naverbovat k husarům, kde se ke svému údivu setkává i se Županem. Po válce je Sándor za své bojové zásluhy jmenován baronem. Teď už se cítí být pro Saffi rovnocenným partnerem, a tak jejich štěstí nestojí nic v cestě. Muže svého srdce nachází i Arzéna.

10. října 1942 byla uvedena v rámci slavnostního otevření divadelní sezony 1942/1943 opereta Gasparone od Karla Millöckera.

Gasparone je opereta o třech dějstvích, kterou zkomponoval Karl Millöcker. Premiéra se konala 26. ledna 1884 v Theater an der Wien. Libreto napsali F. Zell a Richard Genée. Opereta byla velmi úspěšná.

Děj se odehrává na Sicílii, kde hostinský Lorenzo chce odpoutat pozornost policie od své pašerácké činnosti, a proto si vymyslí existenci nebezpečného kapitána banditů, Gasparoneho. Měšťan Nasoni, který vede policii, chce získat za ženu hraběnku Carlottu pro svého syna Sindulfa kvůli jejímu velkému bohatství. Do Carlotty je zamilovaný hrabě Emilio, který ví, že Nasoni ji chce jen pro peníze. Aby to dokázal, peníze ukradne. Policie ho chytí a Carlotta si nejdřív myslí, že Emilio je bandita Gasparone, a chce se vdát za Nasoniho. Nasoni však o ni, bez jejích milionů, už nemá zájem. Nakonec se vše vysvětlí a Emilio peníze vrátí a získá srdce Carlotty.

Dalším představením byla opereta Netopýr.

27. 12. 1943 byla uvedena ve velkém sále hra Herberta Reineckera Das Dorf bei Odessa, kterou uvedlo Chebské státní divadlo.

5 Kde se v Sokolově hrálo?

5.1 Hornický dům

Nejvýznamnější stavbou města Sokolova pro prezentaci divadelních představení a kulturních akcí všeobecně je tzv. Hornický dům. Nachází se v ulici 5. května, hlavním průčelím se obrací do Náměstí budovatelů. Náleží k předním architektonickým realizacím z období první republiky. Od roku 1994 jej zdobí název Městský dům kultury Sokolov. Během své dlouhé existence často měnil názvy. V roce 1923 nesl jméno Spolkový dům, od roku 1925 byl přejmenován na Hornický dům (Bergarbeiterheim). Mezi lety 1938-1945 se jmenoval Kreishaus (Okresní dům), v roce 1945 přejmenován na Hornický dům, později na Hornický spolkový dům, název Hornický dům se objevuje opět v roce 1946. V roce 1947 byl přejmenován na Závodní klub Hornický dům, v roce 1952 na Oblastní závodní klub ROH a roku 1957 na Dům kultury ROH. Jeho název se změnil ještě v roce 1965 na HDK²⁴ ROH, v roce 1967 na Dům kultury a techniky Sokolov, v roce 1974 dostává název Hornický dům kultury a techniky, od roku 1992 se nazýval HDK Sokolov. Mnozí ho však nejrady nazývají jednoduše „Hornák“.

Tato budova zaujímá významné místo, neboť se zde odehrávala kulturní představení nejen města, ale i celého regionu, a je dějištěm společenských událostí.

V době, kdy se začalo uvažovat o stavbě, bylo tehdejší Falknovsko²⁵ významnou hornickou oblastí. Zvláště po vzniku Československé republiky se tento region začal více rozvíjet. Potřeba těžby uhlí byla stále prvořadým úkolem. Právě zlepšení nevyhovujících životních podmínek a bydlení bylo nutné vylepšit a k tomu sloužilo ministerstvo veřejných prací,²⁶ které zřídilo odbor pro sociální péči o horníky. Zde byly uloženy ve Fondu pro sociální péči horníků finanční prostředky, ze kterých byl vyčleněn i fond stavební.

Byl využíván na stavbu hornických domků, na podporu tělovýchovy a osvětových institucí v hornických oblastech. Kromě tohoto fondu vznikly i Hornické potravinové fondy a dále sem patřily i dobrovolné příspěvky majitelů dolů. Z těch pak

²⁴ HDK- Hornický dům kultury

²⁵ Sokolovsko- Sokolov (do roku 1948 Falknov nad Ohří, německy Falkenau an der Eger). Leží při soutoku řek Ohře a Svatavy uprostřed sokolovské pánve, v nadmořské výšce 401 metrů.

²⁶ Zákonem č. 2/1918 Sb. z. a n. ze dne 2. listopadu 1918 zřídil Národní výbor tzv. Nejvyšší správní úřad veřejných prací jako součást původně 12 a později (v horizontu měsíců) 17 nejvyšších správních úřadů. V krátké době byly tyto úřady opětovně přejmenovány na příslušná ministerstva. Ministerstvo veřejných prací sídlilo na Smíchově, v Prestově ulici č. 6.

http://www.casopisstavebnictvi.cz/ministerstvo-verejnych-praci-geneze-na-uzemi-ceskeho-statu_N4783

bylo možné financovat i vysílání dětí do ozdravoven, zřizování knihoven a hlavně společenských domů. Po takovém vlastním domu toužili i horníci ze Sokolova, aby se nemuseli scházet v hostinských sálech, neboť na hostinské, kteří umožnili schůzi, byl často činěn nátlak, že ztratí licenci. V roce 1922 se dělníci sešli v hostinci Gütter²⁷ a rokovali o možnosti výstavby spolkového domu. V roce 1923 se dočkali, nastaly přípravy výstavby. Na vybudování Hornického domu měli velkou zásluhu sociální demokraté. V jejich čele stál Adolf Pohl.

5.1.2 Adolf Pohl

Narodil se 11. 3. 1875 v dnešních Nových Hamrech. V letech 1890–1908 pracoval jako horník. Později byl sociálně demokratickým stranickým tajemníkem ve Falknově. V této funkci působil do vypuknutí světové války, kde přišel o nohu. Po návratu z armády se stal roku 1916 vedoucím tajemníkem Svazu horníků. V parlamentních volbách v roce 1920 získal za Německou sociálně demokratickou stranu dělnickou v ČSR poslanecké křeslo v Národním shromáždění. Mandát obhájil v parlamentních volbách v roce 1925 a parlamentních volbách v roce 1929. Byl místopředsedou poslaneckého klubu německé sociální demokracie. Zemřel 30. 4. 1933. V Sokolově byla po něm pojmenována ulice před Hornickým domem, dnes ulice 5. května.²⁸

Po řadě intenzivních jednání bylo rozhodnuto, že se začne stavět. Celou stavbu financoval československý stát, který tuto budovu svěřil do péče hornických odborů. Celá budova se měla sestávat ze sálů pro spolkovou činnost, kanceláří, restaurací a bytů. Náklad na stavbu měl být jen kolem 2,5 milionu korun. Sál s galerií měl mít kapacitu 400 lidí, kino 400 osob, restauraci, kavárnu, 12 bytů (kuchyň a pokoj se špajzem), WC pro každé 2 byty, 10 kanceláří a sklepy pro palivo. Do užší soutěže postoupil architekt Rudolf Wels z Karlových Varů a architekti Gustav Fritsch a Ernst Wuhrmann z firmy Laubenbau Praha. Nejvhodnějším se nakonec jevil návrh Welsův. Zadavatel však žádal o provedení určitých úprav v projektových plánech. Šlo o drobné úpravy a změny, např. změnu šířky hlavní fasády, vstupu do kina a do lázní aj.

²⁷ Hostinec stál v ulici Lobstalstr (Vítězná) čp.171. Dnes již zbořen.

²⁸ RUND, Jan a Michael RUND. Hornický dům v Sokolově. Přeložil Eva RUNDOVÁ. Sokolov: Městský dům kultury Sokolov, 2015. ISBN 978-80-906215-0-3 .s. 76

5.1.3 Rudolf Wels

Architekt Rudolf Wels byl jednou z nejpozoruhodnějších osobností naší meziválečné architektury. Studoval na vídeňské Akademii u Fridricha Ohmanna. Ve Vídni navštěvoval i kurzy Adolfa Loose, jehož vliv byl pro jeho budoucí architektonickou tvorbu velmi značný. Od 20. let 20. století působil Rudolf Wels v Karlových Varech. V letech 1921-1922 zde přestavěl a postavil nové objekty proslavené sklářské firmy Moser. Pro firmu Moser navrhoval řadu nápojových souprav a váz s výtvarnými dekory. Ty pak byly velice úspěšné na Mezinárodní výstavě dekorativních a průmyslových umění, pořádané v roce 1925 v Paříži.

V letech 1923-1925 vypracoval projekt pro Hornický dům v Sokolově, kde o rok později postavil i dvě školní budovy - německou měšťanskou školu a českou školu. Mezi jeho nejzdařilejší práce vůbec však patří budova nemocenské pojišťovny (dnes Poliklinika) na náměstí Milady Horákové, lázeňský dům Bellevue a také budova Lázní VI v Karlových Varech. Ve 30. letech se Rudolf Wels přestěhoval do Prahy, kde založil ateliér spolu s ing. Guido Lagusem. V roce 1942 byl Wels internován v Terezíně a následující rok odeslán do koncentračního tábora v Osvětimi, odkud se již on, ani jeho manželka a jeden ze synů nevrátili. Tak jako mnoho jiných, pro které byl německý jazyk jazykem mateřským, zařadil se i Rudolf Wels mezi „zapomenuté“ osobnosti meziválečného Československa.²⁹

Architekt Rudolf Wels vytvořil monumentální, samostatně stojící budovu, vztyčenou na půdorysu písmene U, na které navazují dvě křídla. Průčelí umocňovalo pozvolna stoupající schodiště a balkon nesený šesti mohutnými pilíři. Přední fasádu stejně jako nároží bočních křídel zvýraznily mohutné pravoúhlé rámy se zkoseným profilem. Motiv orámování užil projektant i na zbývajících plochách. V podobě ústupkových šambrán zde byla obepnuta samostatná okna, případně sdružená okenní otvory do seskupení po dvou, respektive šesti. Rozmanitá velikost a nepravidelné umístění oken pak dodávají domu živého, dynamického vzezření. Tento dojem ještě umocňuje poslední odlišně provedené patro, sevřené korunní římsou a pásem spojených podokenních parapetů.

Výstavba budovy započala 8. října 1923 a dům se dokončoval o dva roky později. Slavnostní otevření připadlo na 4. října 1925.

²⁹ <http://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?personId=1267>

5.1.4 Umělci podílející se na stavbě Hornického domu

Nejvýznačnější dekorativní prvek nacházíme v průčelí. Sochař Wilhelm Srb-Schlossbauer ve spolupráci s Willim Russem vytvořili rozměrný reliéfní vlys Jeden den ze života horníka. Na podélném páse představili autoři každodenní úkony a činnosti horníka: Loučení s rodinou, Cesta do práce, Fasování nástrojů a fárání, dvojdílná Práce v dole, Vyfárání a vracení nástrojů, Cesta domů, a Znovu doma (po celodenní námaze). Díky vysokým kvalitám byl reliéf až do roku 1985 považován za dílo Otto Gutfreunda.

5.1.5. Wilhelm Srb- Schlossbauer

Narozen 7. července 1890 v Karlových Varech. Studoval na Odborné škole keramické v Teplicích, poté na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (prof. Sucharda) a v mistrovské třídě figurálního sochařství na vídeňské akademii.. Po druhé světové válce byl odsunut. Vytvořil mj. reliéf na Hornickém domě v Sokolově, Krakonošovu kašnu (Rübezahlbrunnen) ve Waldkraiburgu (1958), pomník vyhnaným v Dachau, kašnu žabího krále v Pullachu. Zemřel 6. února 1972 v Geretsriedu (SRN).³⁰

5.1.6 Wilhelm Russ

Sochař a keramik, se narodil 7. července 1888 v Krásně nad Teplou. S podporou obce vystudoval v letech 1902 - 1906 Odbornou keramickou školu v Teplicích u prof. Wilhelma Gerstnera a následně Uměleckoprůmyslovou školu ve Vídni, kde navštěvoval oddělení sochařství u prof. Josefa Breitnera. Zde si v roce 1910 založil svůj vlastní ateliér a zapojil se svými návrhy do produkce řady významných keramických děl. V roce 1914 byl Russ oceněn první cenou města Vídně za mohutnou majolikovou fasádu na domu v ulici Wattmannngasse 29. V roce 1920 se umělec i se svou rodinou vrátil do svého rodného městečka Krásna a založil si zde dílnu na výrobu umělecké keramiky.

V roce 1946 byl jako německý občan odsunut. Umírá 27. července 1974 v Merkershausenu (SRN).³¹

³⁰ <http://www.socharstvi.info/autori/wilhelm-srb-schlossbauer/>

³¹ <http://www.muzeumcheb.cz/odbor/osob/russ/russ.html>

5.1.7 Otto Gutfreund

Narozen 3. srpna 1889 ve Dvoře Králové nad Labem, zemřel 2. června 1927 v Praze. Přední kubistický sochař, průkopník českého novodobého sochařství světového významu. Jeho socha Úzkost je považována za první kubistickou sochu.³²

5.2 Využití Hornického domu

Od počátku měl Hornický dům sloužit jako víceúčelové zařízení s velkým výběrem možného využití. Mimo kulturně společenské akce, které se odbývaly v suterénním kině či velkém společenském sále v patře, mohli návštěvníci utužit své zdraví ve vanové či parní lázni, využít k občerstvení restauraci či kavárnu, případně navštívit knihovnu s čítárnou. Původní bohatost vnitřních provozů zůstala v podstatě zachována až do dnešní doby, ale podoba a funkce jednotlivých místností se v průběhu let měnila. Někdy zcela nenápadně, jindy radikálně.

5.2.1 Proměny Hornického domu

První větší proměnu zaznamenal objekt v roce 1938. Po připojení Sudetského území k Německu se začal Hornický dům nazývat Braunhaus (Hnědý dům), kde si krajské vedení NSDAP³³ zřídilo v jeho levém křídle své sídlo a původní byty byly adaptovány na kanceláře. Od roku 1950 spadala stavba pod správu Hnědouhelných dolů a briketáren, národní podnik Sokolov.

V tomto období se uskutečňovaly pouze drobnější stavební úpravy a adaptace. Zcela zásadní význam pro vzhled i dispoziční uspořádání měla generální rekonstrukce, probíhající v letech 1967–1970. Zásahy, které zde byly provedeny, byly velmi necitlivé a razantní, takže došlo k tomu, že výsledná podoba domu se značně odlišovala od vzhledu z roku 1925. Původní originální hnědočervený tón vnějších fasád byl nahrazen v přední části bílým vračanským mramorem, v soklové části vápenickou žulou, na ostatních stěnách objektu se uplatnil šedý břizolit³⁴. Okenní pás otevírající se nad

³² <http://sophisticagallery.cz/gutfreund-otto-1889-1927/>

³³ NSDAP- Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei - Národně socialistická německá strana dělníků.

Národně socialistická německá dělnická strana. Založena pod názvem Deutsche Arbeiterpartei v roce 1919 v Mnichově, na NSDAP se přejmenovala o rok později. Od roku 1920 stál v čele strany A. Hitler. <http://www.zkratky.cz/NSDAP/12660>

³⁴ Brizolit, lidově též břizolit nebo březolit je druh jednovrstvé tvrdé cementové jádrové omítky, používané zejména na vnější fasády budov. Lze se setkat i s názvem Minerální škrábaná omítka. Povrch je rovný, s malými prohlubněmi o velikosti cca 0,5×0,5 cm, s drobnými lesklými ploškami slídy. Na brizolit se zpravidla nenanáší žádná další vrstva.

reliéfním vlysem na hlavním průčelí byl zazděn, byla vyměněna okna, měla odlišný vzhled. Proměny doznalo foyer před velkým sálem, vestibulové pilíře byly odbourány, namísto nich vznikly šatny. Zrušené byty po úpravě sloužily jako kanceláře či zkušebny, z někdejších lázní byla vytvořena loutková scéna. Vnitřní dvorek byl zastřešen a změněn na zimní zahradu, původní schodiště v zadním traktu vedoucí do restaurace a kavárny, stejně jako navazující terasy, stavitel odstranil. Dne 9. 9. 1970 byl Hornický dům opět s velkou slávou otevřen v rámci oslav Dne horníků.

Ve druhé polovině osmdesátých a v počátku devadesátých let docházelo v souvislosti s pronájmem zvolených místností k částečným úpravám interiéru. Úpravy a proměny vnitřních prostor vyvrcholily v roce 1998, kdy město Sokolov iniciovalo přestavbu dosavadního kina Svět na divadelní, respektive multifunkční sál.

Poslední rozsáhlý stavební zásah byl proveden v letech 2005 a 2007. V rámci dvou etap revitalizace nechal zadavatel rehabilitovat fasádu stavby, osadit nová okna a upravit vstupní a sálové partie. Hlavním cílem bylo navrátit Městskému domu kultury vzhled z doby vzniku, s přihlédnutím k soudobému využití a stávajícím požadavkům a standardům.

Mimo velký společenský sál navrhl Wels v Hornickém domě k pobavení a kulturnímu vyžití také kinematografickou místnost. Umístil ji do suterénu průčelního křídla. Podle prvotních plánů z roku 1923 měli diváci vstupovat širokým schodištěm z nádvoří do prvního přízemního patra. Umístění plátna se zvažovalo na východní stěně. Finální podoba biografu se však nakonec odlišovala – architekt přemístil hlavní vstup do ulice Odboje. Ve třicátých letech navrhl Johann Hammer úpravu, respektive zvětšení promítací kabiny a sociálního zařízení pro ženy. V roce 1944 byla v hledišti kina obnovena xyrolitová podlaha. Další stavební práce zaznamenáváme v roce 1968 v souvislosti s adaptací sálu na širokoúhlé promítání.

Nejvýrazněji do podoby a původního uspořádání prostor zasáhla přestavba v roce 1998. Již od poloviny devadesátých let se hovořilo o novém využití nefunkčního kinematografického sálu. Zadavatelé (Městský úřad Sokolov a Městský dům kultury) nechali vypracovat studii, po které následovala soutěž na inženýrskou činnost, soutěž na zpracování projektu a soutěž na zhotovitele stavby. V březnu 1998 započaly vlastní adaptační práce, skončeny byly téhož roku v říjnu. Slavnostní otevření inovovaného divadelního sálu připadlo na 13. listopadu 1998.

Autorsky spolupracovali na návrhu rekonstrukce a nové podoby scény doc. Miroslav Melena a firma Gradior Brno. Melena v předkládaném návrhu navazoval na své předchozí bohaté zkušenosti s úpravou divadelních prostor, získané například během rekonstrukce Divadla Archa (1993), divadla na Fidlovačce (1998), při spoluúčasti na přestavbě Horáckého divadla v Jihlavě (1992) či během kompletní úpravy činoherní scény Městského divadla v Brně (1995). Adaptace posledně jmenovaného stánku lze považovat za určitý předobraz či inspirační zdroj inovovaného sokolovského sálu – oba prostory jsou uspořádáním, vzhledem, i interiérovým vybavením téměř totožné.

5.2.2 Miroslav Melena

M. Melena patřil mezi přední české scénografy a divadelní architektky. Narodil se v Lounech roku 1937 a vystudoval katedru scénického výtvarnictví na AMU v Praze. Z divadelních prostorů navrhl projekt společenského sálu Paláce kultury v Praze, amfiteátr Bažantnice pro Děčínskou Kotvu. Projektoval rekonstrukci činoherní scény Městského divadla v Brně. Zemřel v roce 2008.³⁵

5.2.3 Současná podoba divadla

Exteriér Hornického domu byl zasažen stavebními pracemi velmi málo. K větším úpravám došlo v interiéru. Rekonstrukce se dotkla vlastního divadelního sálu, technického a provozního zázemí i přístupové cesty pro diváky. Ti nyní sestupují dvěma protilehlými rameny schodišť do suterénu – divadelního sálu.

Prohloubilo se výškové rozvržení hlediště, byla prohloubena podlaha jevištní hrací plochy. Po stranách sálu vznikly dva půlkruhové balkóny a byla přesunuta promítací kabina. Aby do divadla mohli chodit i tělesně postižení diváci, byla vytvořena dvě místa pro zdravotně či tělesně postižené návštěvníky. Díky stavebním úpravám se zvýšil počet míst v hledišti z původních 348 na současných 352 (číslo může být navýšeno ještě o dalších 50 stojících diváků).

Postranní komunikační ramena zajišťují přístup do zázemí scény, hereckých šaten, sociálního zařízení, úklidové komory a kanceláře. V průběhu divadelních her slouží ochozy jako volná divácká plocha, osazená mobilními židličkami.

V roce 1925 získal Hornický dům zlatou medaili na výstavě pro sociální péči v Bruselu.

³⁵ RUND, Jan a Michael RUND. *Hornický dům v Sokolově*. Přeložil Eva RUNDOVÁ. Sokolov: Městský dům kultury Sokolov, 2015. s.78, ISBN 978-80-906215-0-3.

5.3 Hotel THEIERL pozdější Weber v Sokolově

Jednalo se o objekt, který stál v místě, kde se dnes nachází nákupní středisko Perla, č. p. 1786. Parcela má výměru přes 1500 m čtverečných, a tak je zřejmé, že budov zde kdysi stálo více. Tyto stavby lemovaly ulici Brückengasse (J. K. Tyla) mezi dnešní ulicí Rokycanovou a M. Gorkého. Prostředním domem v řadě byl hotel pojmenovaný po majiteli – hotel Eichler. Nebyl ničím výjimečný, a přesto jej v roce 1873 koupil Anton Weber z Karlových Varů proto, aby jako majitel pivovaru posunul svůj obchodní vliv směrem na západ.

K nové zástavbě Weberova hotelu byla určena parcela na rohu ulice. V sousedství tzv. „centrální“ školy byl již postaven sál s velkými obloukovými okny a rohová parcela byla obklopena dalšími objekty. Toto vše bylo pro návrh nové zástavby velice omezující. Provoz hotelu zajišťoval Anton Köhler, který měl také pronajatý hotel Neuburger v Chebu. Pan Weber umírá v roce 1920 a vlastníky hotelu se stávají jeho děti a manželka. Ti žijí v Karlových Varech, a zřejmě proto prodávají tuto nemovitost panu Langkammerovi. Po krátké době nový vlastník zjistil, že současný provoz mu nevyhovuje a že prostory jsou malé. Objednal proto u stavitele Theierla adaptaci. Pracovalo se zejména v suterénu, kde byly vytvořeny tři místnosti pro pivnici. V patře zůstaly jídelny a salonky. V roce 1926 došlo na základě dohody mezi panem Langkammerem a stavitelem k vyrovnání za stavební práce, a to tak, že rohová část připadla panu Theierlovi. Provoz hotelu zajišťovali manželé Hans a Emilie Weinischovi.

Již v roce 1932 měl hotel Theierl řadu dalších vlastníků a dokonce na právo vlastnické byla podána žaloba. Soudní spor se táhl až do roku 1939, kdy hotel zabrala německá armáda - wehrmacht. Tehdy byly pro její potřeby obsazeny prostory pivnice, kde byly vzpěrami zajištěny klenby proti případnému bombardování. Při náletu na město 17. dubna 1945, kdy byl v hotelu kromě jiného umístěn vojenský lazaret, dostala budova přímý zásah a zahynulo zde mnoho osob. Po válce byl celý prostor urovnán a byl nevyužit až do roku 1970. V roce 1971 byla na místě otevřena prodejna pod názvem PERLA.

Hotel Weber, Kaiser von Oesterreich nebo Theierl za dobu své existence patřil mezi nejvýznamnější hotely v tehdejších Falknově. Byla zde odehrána řada divadelních představení, konala se zde zasedání zastupitelstva a dokonce utkání v zápasech a boxu. Hotel při volbách sloužil jako volební místo, konaly se zde také předvolební schůze. K jedné z nich se váže i přítomnost budoucího prezidenta T. G. Masaryka v roce 1911.

5.3.1 Anton Weber

Narodil se 18. 3. 1842 a pocházel z rodiny, která také vlastnila pivovar ve Vernéřově a Jirkově. Zde se Anton vyučil a poté byl na zkušené ve Vídni. Později získal znalosti v dalších provozech v Německu a ve Francii. V roce 1879 postavil svůj vlastní pivovar v Rybářích. Velmi se zasloužil o rozvoj této části Karlových Varů a stal se zde váženým občanem, proto mu císař František Josef I. v roce 1911 udělil za zásluhy titul „Edler von Hohengrund“. Předtím na přelomu století se Anton Weber rozhodl investovat do dostavby hotelu v tehdejší Falknově velkou částku. Projekt objednal u tehdy nejslavnějšího stavitele Emila Lifky, který zde ve městě realizoval řadu staveb, mezi které patřila synagoga, ale také například hotel na druhém břehu řeky Ohře – hotel Götzl, později známý jako hotel Český dům.

6 Závěr

Ve své práci jsem chtěla najít nějaký český divadelní soubor, který by v Sokolově působil mezi lety 1920 - 1945. Bohužel se mi to přes veškeré vynaložené úsilí nepodařilo. Nenašla jsem žádné informace ani v archivu, ani v jiných dostupných materiálech. V rámci zjišťování informací jsem se obrátila i na místní historiky Ing. Jana Runda a na Mgr. Vladimíra Prokopa, kteří se historií Sokolova zabývají několik let. Oba mi shodně potvrdili, že pramenů k mému tématu existuje velmi málo, že prakticky nelze žádný divadelní spolek konkrétně najít a podrobně zpracovat. Proto jsem se snažila dohledat co možná největší množství materiálu, ale bohužel všechny byly psány v německém jazyce. Jak jsem již zmínila v úvodu, překlady byly velmi náročné a zabraly mi tři měsíce času.

Zřejmě neexistence českého divadelního souboru souvisí se společenskou a politickou situací této, mnou vybrané, doby. Sokolovsko bylo oblastí, kde převažovalo německé obyvatelstvo, Češi byli prakticky menšinou a nástupem fašismu v Německu se situace v tomto regionu ještě zhoršila. Češi se stali osobami nenáviděnými a utlačovanými. Měli dvě možnosti, jak danou situaci vyřešit. Buď zůstanou a budou doufat, že je nikdo nevystěhuje z vlastního bytu či domku, že neztratí práci a nějakým způsobem se daným okolnostem přizpůsobí a budou nějak přežívat. Nabízela se i druhá možnost, že se vystěhují, utečou do zbytku Československé republiky. Ne každý ale měl to srdce odejít ze svého kraje. Češi byli diskriminováni jako celek, a to ve všech oblastech života. České školy, kulturní instituce, redakce novin, spolkové kluby byly uzavřeny. Ve většině míst se nesmělo mluvit česky, proto bylo velmi obtížné uskutečňovat jakékoliv kulturní akce, natož uvádět česká divadelní představení. Pro český kulturní život neexistoval žádný veřejně garantovaný prostor. Mnoho obyvatel bylo prakticky od české kultury izolováno, chyběly společenské kontakty. Množily se provokace proti české menšině. Ve městě Sokolov mnoho českých menšin nebylo, ty se nacházely spíše v okolních obcích. Češi svou kulturu mohli realizovat jen v rámci pořádání malých oslav a akcí.

Proto jsem se ve své práci pokusila alespoň zmapovat některá vystoupení jiných divadel, převážně profesionálních. V Sokolově hrálo především Chebské, Karlovarské divadlo a divadlo z Františkových Lázní. Jejich repertoár byl uváděn především v sále Hornického domu a v sále hotelu Weber. Tím bylo vlastně sokolovským obyvatelům

umožněno navštěvovat kulturní představení, která však byla hrána nejčastěji v německém jazyce. Sokolovské obyvatelstvo bylo zváno i na představení pořádaná na území Německa nebo v jiných městech. Byla jim nabízena určitá sleva na vstupném. Z těchto důvodů česká kulturní představení většinou pocházela z amatérských souborů, vedených převážně českými učiteli, jako byl např. Milan Kozel.

7 LITERATURA

BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana a Vladimír BRUŽEŇÁK. *Ve spárech orlice: Sokolovsko v letech 1938-1945*. Sokolov: Muzeum Sokolov, 2010. ISBN 978-80-86630-16-8.

BERANOVÁ-VAICOVÁ, Romana. *Kniha o městě Sokolov: [historie, pověsti, architektura, osobnosti, hornictví, chemie, současnost]*. Sokolov: Pro město Sokolov vydalo nakl. Fornica Graphics, 2013. ISBN 978-80-87194-42-3.

Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*. Praha: Akropolis, 1994. ISBN 80-85770-12-1.

HANÁČKOVÁ, Andrea. *Základy teorie divadla: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3641-8.

JANOŠEK, Pavel. *Rozměry dramatu: autorský subjekt a vývojové proměny poetiky českého meziválečného dramatu*. Praha: Panorama, 1989. Dramatická umění (Panorama).

JUST, Vladimír. *Vlasta Burian: mystérium smíchu*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0861-6.

JUST, Vladimír. *Proměny malých scén: rozmluvy o vývoji a současné podobě českých autorských divadel malých jevištních forem*. Praha: Mladá fronta, 1984. Máj (Mladá fronta)

KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938)*. Praha: Libri, 2000. Dějiny českých zemí. ISBN 80-7277-027-6.

Kavková, Helena: *Z historie sokolovského Hornického domu*

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN, 1985. ISBN 14-621-85.

KORYNTA, F. *Stručný přehled práce NJS za léta 1925 – 1926. Zpráva o činnosti Národní jednoty severočeské za léta 1925– 1926*. Praha 1927.

KURAL, Václav, KONĚTOPSKÁ, Hana, ed. *Krajanské organizace sudetských Němců v SRN: studie o sudetoněmecké otázce*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1998. ISBN 80-85864-50-9

KURAL, Václav; KREJČÍ, Jan. *Krajanské organizace sudetských Němců v SRN. Studie o sudetoněmecké otázce – část II*. Praha, 1998. ISBN 80-71844741-0.

KURAL, Václav a Zdeněk RADVANSKÝ. *"Sudety" pod hákovým křížem*. Ústí nad Labem: Albis international, 2002. ISBN 80-86067-66-1.

Městský úřad Sokolov, archiv odboru stavebního a územního plánování, spis domu č. 655 (Hornický dům – Městský dům kultury)

NĚMEC, Václav. *Boje o českou školu v severozápadním pohraničí*. Sokolov, 1989

NĚMEC, Václav. *Pověsti: Brána do historie Sokolovska*. Sokolov: Okresní muzeum, 1987

PROKOP, Vladimír. *Kapitoly z historie Sokolova*. Sokolov: Městský národní výbor, 1979

PROKOP, Vladimír. *Sokolov: z dějin města a jeho škol*. Sokolov: Město Sokolov, 1994

RUND, Jan a Michael RUND. *Hornický dům v Sokolově*. Přeložil Eva RUNDOVÁ. Sokolov: Městský dům kultury Sokolov, 2015. ISBN 978-80-906215-0-3.

RUND, Michael. *Po stopách Rudolfa Welse: život a dílo žáka a spolupracovníka Adolfa Loose*. Sokolov: Fornica, 2006. ISBN 80-239-7638-9.

SOkA Sokolov, Česká obecná a měšťanská škola Sokolov, Kronika 1924 – 1938.

SOkA Sokolov, č. 455/6, Ze vzpomínek učitele Milana Kozla – zaslání paměti na působení v Sokolově v letech 1922 – 1925

SOkA Sokolov, č. 23/5

SOkA Sokolov, č. 641/1

ŠORMOVÁ, Eva a Josef HERMAN, ed. Česká divadla: encyklopedie divadelních souborů. Praha: Divadelní ústav, 2000. ISBN 80-7008-107-4.

ŠUBRT, J. *České menšiny v severovýchodních a východních Čechách*: s dodatkem roztroušené německé menšiny. V Praze: Vydáním a nákladem Národní Jednoty Severočeské, 1910

URBAN, O. *Česká společnost 1848 – 1918*. Praha: Svoboda 1982.

VALENTA, Jiří a Vítězslava ŠRÁMKOVÁ, ed. *Místopis českého amatérského divadla*. Praha: Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, útvar ARTAMA, 2002. ISBN 80-7068-144-6.

Valvoda, Miloslav.: Jak to bylo, Stálé německé divadlo [rukopis], in: Libich, Miloš: *Mostecké divadelní století*

7.1 Internetové zdroje

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Chebsko>

Chebsko – Wikipedie. [online] [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Chebsko>

<http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2012/10/sokolovsko-2012-02/files/assets/seo/page4.html>

Page 4 - Sokolovsko. MAS Sokolovsko – Staráme se o veřejně prospěšný rozvoj Sokolovska [online] [cit. 03.02.2017]. Dostupné z: <http://mas-sokolovsko.eu/wp-content/uploads/2012/10/sokolovsko-2012-02/files/assets/seo/page4.html>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz>

ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání [online]. Copyright © [cit. 17.11.2016]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nonkonformni>

nonkonformní - ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání [online]. Copyright © [cit. 13.01.2017]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nonkonformni>

<http://sophisticagallery.cz/gutfreund-otto-1889-1927/>

Gutfreund Otto (1889 – 1927) | Sophistica Gallery. Sophistica Gallery - největší sbírka děl a životopisů českých malířů [online]. Copyright ©2016 SophisticaGallery.cz. Všechna práva vyhrazena. [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://sophisticagallery.cz/gutfreund-otto-1889-1927/>

http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=156

<https://www.fdb.cz/film/cikansky-baron-le-baron-tzigane/66990>

Cikánský baron (1935) - Le baron tzigane - FDb.cz. Filmy, seriály, herci, recenze filmů - Filmová databáze online FDb.cz [online]. Copyright © 2003 [cit. 17.11.2016]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/film/cikansky-baron-le-baron-tzigane/66990>

<http://www.hrady.cz/?OID=10137>

<https://www.lovecpokladu.cz/home/proc-se-sokolov-jmenoval-falknov-185>

[online]. Copyright © [cit. 15.03.2017]. Dostupné z: <https://www.lovecpokladu.cz/home/proc-se-sokolov-jmenoval-falknov-185>

http://www.mdk Sokolov.cz/historie_objektu.htm

Vítejte | MDK Sokolov [online] [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: http://www.mdk Sokolov.cz/historie_objektu.htm

<http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=46>

Databáze divadel / Divadelní architektura v Evropě. [online]. Copyright © 2017 [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.theatre-architecture.eu/cs/db.html?theatreId=46>

<http://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?personId=1267>

Databáze divadel / Divadelní architektura v Evropě. [online]. Copyright © 2017 [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: <http://www.theatre-architecture.eu/cs/db/?personId=1267>

http://www.valka.cz/clanek_13279.html - AUBRECHT, Richard.

[online] [cit. 17.11.2016]. Dostupné z: http://www.valka.cz/clanek_13279.html - AUBRECHT, Richard.

<http://www.wikiwand.com/sk/Gasparone>

Gasparone - Wikiwand. Wikiwand [online] [cit. 13.01.2017]. Dostupné z: <http://www.wikiwand.com/sk/Gasparone>

Přílohy: fotografie – Dagmar Tonhauzerová

8 Přílohy

8.1 Vzpomínky Milana Kozla

K č. j. ŠA/6P-V-646. varnsdorf dne 26. 11. 1968, Lečínská 1582

Městský národní výbor
vedoucí odboru s. Makoňová Marie,
S o k o l o v o .

Městský národní výbor Sokolov
podatelna
27. 2. 1969
Č.j.: 1015
Odbor: ŠK Vyř.: *Me*

vážená soudružko vedoucí odboru, — *patrně s. Kozla?*

Jakmile jsem přečetl váš dopis ohledně materiálu z dob mého působení, ihned jsem poznal, že mám mív vedoucí odboru, která není jen pouhou úřednicí, ale starostlivá o vše, co bylo a aby se to zachovalo. Co tak přijde věci nazmar, když se to přehlédne a nedostane se to k umístění. To jsou velké škody.

Zrovna je to u mne, mám velkou krabici rukopisu svého otce, jako spisovatele, básníka, autora mnoha pohádek, hudebního spisovatele chrámové hudby a orchestrálních skladeb, leží to zae, stěhuji to s místa na místo a stále nevím kam to mám nabídnout, aby to nezapadlo.

Musím se brzy tomu věnovat. 8. ledna 1969 jsem ovdověl a ještě nemám klidnou mysl, jsem stále v zajetí vzpomínání a hodně pláče. Byl jsem na ní tak zvyklý, vždyť se mnou vše pohnikala a všude byla činná. Stáří / srdce, dušnost, nervy - 78 let / tak se těšila, že užijeme pensi, ale nedočkala se, stále pracovala do posledního dne života. Iedy nediňte se, že jsem se opozdil, posílám celé vzpomínky, vyjměte si ze toho, co by bylo sra a důležité, vždyť je třeba stále ukazovat mladým, aby už konečně zabrali a dělali po práci ještě osvětu. Budete-li potřebovat všechny fotografie, velkou zvětšeninu, všechny plakáty, tož se do toho dám a přeberu to, co náleží do raknova. Dále musím dát ochromady velkého brema-život zvířat, to je dílu, vse hodně plesnivé a někde okousané od myši, ale je po tom poptávka. Ale to sem nepatří. Iedy zatím tohle a kdyby něco vyšlo, pošlete mi nějaké výtisky. Mera se s tím loučím, ale co naplat, 78 let je dost a pak by to vyhodili na hnůj.

Mnoho pozdravů a do další záslužné práci mnoho zdaru. Kdyby se vyskytl u vás nějaký pamětník z doby mého působení, napište mi laskavě, těsilo by mě to.

Jsem vás oddaný:

Iedy došla zpráva, že SPB chce vyplnit dotazník pro ministerstvo bároa. obrany o národním boji podle § 255/46. zase velká hledačka, nevím, jak to dám ochromady, hlavně doklady.

váš: *Milan Kozla*

Z e v z p o m í n e k u ě i t e l o v ý c h

Dochovala se Pamětní kniha české státní školy ve Falknově. Na straně 6 je vlepen výstřižek z Národní politiky. Stojí tam černé na bílém: „ Jak se u nás otvírají menšinové školy. Při komisionelním řízení bylo státním technikem zjištěno, že ^v místnosti klášterní budovy ve Falknově n. O, kde má být umístěna česká škola, lze bez jakýchkoliv úprav započítí s vyučováním. Nebylo ~~tudíž~~ výslovně nařízeno vybělení místnosti. Bylo uznáno však za nutné zříditi na dvoře dřevěné záchody, opravit vchod a přepažití jednu místnost klášterní, aby měl klášter náhradu za jídelnu, která ~~slouží~~ má sloužit za učebnu české školy. Z nedostatku jiné vhodné učitelské síly byl na školu přikázán z okresu karlínského učitel Milan Kozel. ”

Na straně 13 dokresluje obraz sokolovského českého školství další výstřižek, tentokrát z Českého slova: „ V nynější místnosti se učí polodenně dvě třídy. Děti sedí na oknech a na stupínku a nemají v tak malé místnosti volného místa pro pohyb. Škola se krčí v koutku v klášteře. Na vratech se skví oválovitá plechová tabule jako u povozníka s označením: Česká státní škola. ”

Učitel Kozel... Koho by ~~našlo~~, že se někdy ozve. MěstNV však přišla objemná obálka plná vzpomínek. Jejich autor žije v Rumburku. Do Falknova přišel z trestu 20. října 1922. Z trestu? V době svého učitelování v Kobylisích šel se svými žáky ~~vítat~~ z vazby propuštěného komunistického senátora a starostu obce Václava Šturce, obviněného z účasti na komunistickém puči. Milan Kozel se dopustil i dalších „ neprozřetelností ”: Propagoval bezvěreckou Volnou myšlenku, hrál divadlo, promítal v kině a spolupracoval s Dělnickou akademií.

~~Dejme ale slovo Milanu Kozelvi.~~

„ Učitele komunistu v Praze nepotřebovali. Do Falknova jsem odjel s chutí. Byla nás jen hrstka. Češš^{te} se v nás ale stále víc a více probouzelo a slavnostně otevřená škola přilákala všechny hrde hraničáře.

6. pokračování, 1. list.

Když jsem se přiznal učiteli Štrausovi, který hrál lomikára, co se přihodilo a v jaké situaci divadlo bylo uskutečněno, povídal, že kdyby to věděl před představením, že by nebyl schopen roli zahrát. Zase jsme zvítězili nad buržoasií a byrokracií.

A zůstal jsem věren rohlavcům na další pouti učitelské a když to počítám tak jsem hrál nozinu celkem 28 x.. Za rok 21. října 1922 byl jsem z trestu

přeložen do změněného území Malknova n. Chr. / Sokolov/ jako správce menšinové školy, kterou jsem měl otevřít. Bylo to tak dobře. Učitelstvo na mne pohlíželo divně a bylo toho názoru jako zemská školní rada.

Učitele komunistu v kraze nepotřebují. Do Malknova jsem odjel s chutí a pracoval jsem jak se patří na území, kde je nás hrstka. Čeští se v nás stále víc a více probouzelo a slavnostně otevřená škola přilákala všechny hrdé hraničáře. Založili jsme národní jednotu severočeskou, jediný spolek v místech na severu. Škola byla umístěna v kapucínském klášteře a zapsáno 22 dětí českých sklářů a horníků. Představený klášteře kapucín Gardián starý fousatý řehoník holdoval plzeňskému a často zaplepal na dveře třídy a vedl mě do sklepa na hlt pivka. Okresní hejtman němec jak poleno,

ale neškodný, za to jeho aktuar iřebický Prantišek, národovec, byl všem vzorem i jeho úředník Marek. Založili jsme divadelní kroužek pod titulem Ústřední matice divadelního ochotnictva a už se jelo. Brzy na to jsem koupil v kraze 4 lampový radiopřijímač na baterie a sluchátka.

Netáhli jsme dvoupramennou anténu z věže klášteře do bytu a do třídy. Tehdá vysílala Praha ze kbel na 1,2 kilowatech. Zase velké překvapení. U mne v bytě si lidé podávali dveře a každý chtěl slyšet hlas starého hlasatele Dobrovolného a navla z zprávy. Akumulátor ku žhavení stříbrných elektronek, které svítily jako pravé žárovky se musel brzy nabíjet.

I stanici kím jsem zachytil a pozval jsem starého kvardiana, aby si přišel poslechnout zvony z kima a latinské hlášení. Dal jsem mu sluchátka

o. pokračování, 1. list.

Když jsem se přiznal učiteli Štrausovi, který hrál lomikara, co se
přihodilo a v jaké situaci divadlo bylo uskutečněno, povídal, že kdyby
to věděl před představením, že by nebyl schopen roli zahrát. zase jsme
zvítězili nad buržoasií a byrokracií.
A zůstal jsem věren roshlavcům na další pouti učitelské a když to počítám
tak jsem hrál rozinu celkem 28 x.. Za rok 21. října 1922 byl jsem z trestu
přeložen do zněmčeného území Ralknova n. Orří / Sokolov jako správce
menšinové školy, kterou jsem měl otevřít. bylo to tak dobře. učitelstvo na
mne pohlíželo divně a bylo toho názoru jako zemská školní rada.
učitele komunistu v kraze nepotřebují. do Ralknova jsem odjel s chutí a
pracoval jsem jak se patří na území, kde je nás hrstka. čeští se v nás
stále víc a více probouzelo a slavnostně otevřená škola přilákala všechny
hrdé hraničáře. založili jsme národní jednotu severočeskou, jediný spolek
v místech na severu. škola byla umístěna v kapucínském klášteře a zapsáno
22 dětí českých sklářů a horníků. představený kláštera kapucín Gardián
starý fousatý řehoník holdoval plzeňskému a často zaplepal na dveře
třídy a vedl mě do sklepa na hlt pivka. okresní hejtman němec jak poleno,
ale neškodný, za to jeho aktuar řebický Prantišek, národovec, byl všem
vzorem i jeho úředník Marek. založili jsme divadelní kroužek pod titulem
ústřední matice divadelního ochotnictva a už se jelo. Brzy na to jsem
koupil v kraze 4 lampový radiopřijímač na baterie na sluchátka.
natáhli jsme dvoupřamennou anténu z věže kláštera do bytu a do třídy.
lehká vysílala kraha ze Rbel na 1/2 kilowatech. zase velké překvapení.
u mne v bytě si lidé podávali dveře a každý chtěl slyšet hlas starého
hlasatele Dobrovolného a navla z zprávy. Akumulátor ku žhvení stříbrných
elektronek, které svítily jako pravé žárovky se musel brzy nabíjet.
i stanici Rím jsem zachytil a pozval jsem starého kvardiana, aby si při-
šel poslechnout zvony z Ríma a latinské hlášení. dal jsem mu sluchátka

Vzpomínky učitelovy.

Píše se rok 1915. Mladý student 19letý po maturitě na učitelském ústavě v Praze vstupuje do života. Vždyť seděl plných 14 let ve školních lavicích a oproštění ~~od nich~~ nich je skutečně velkým svátkem a oddechem. Vždyť maturita je dospělost učitelská. Stejně na něho čeká ještě další studium a dvouroční praxe na škole jako výpomocný učitel a pak znovu ke zkoušce způsobilosti. To je celkem 16 let a pak je skutečným učitelem na obecných školách. Děti se už těší na začátek školy a učitel čeká na dekret, který nejde. Několik dní před začátkem pošta doručuje úřední obálku od c.k. okresního hejtmánství v Karlíně-Praze. Ustanovujeme vás výpomocným učitelem při obecné čtyřtřídní škole v Horních Ročernicích. S místem tím je nárok na odměnu ve smyslu... atd. Ukládáme vám, abyste se dostavil na náš úřad a složil předepsaný služební slib. A proč vám to všechno píší: Bydlím u svého otce ve Vysočanech a každý by si myslel, že když je otec ředitelem měšťaských škol, že jeho syn bude učít také na obecné škole v místě. Chyba lávky. To neznáte tatínka. Jen si nikdy nepřál, abych využil protekce. A co by tomu učitelstvo řeklo: A měl pravdu. Bylo to spravedlivé, jen ať ~~čeho~~ do školy třeba hodinu. A tak se to opakovalo každý rok. v Horních Ročernicích jsem promítal po školní práci skioptikonem nepohyblivé obrázky cestopisné a pohádky pro děti. A jak to bylo primitivní a víte, že jsme brzy vydělali na vlastní promítací přístroj: vstupné 20 krejcarů. Mimo to jsem se věnoval divadlu, nacvičil několik divadelních her s dětmi a pustili jsme se do pravidelných kabaretů v malém sálku. Když jsem si zvykl na děti a občanstvo zase jsem vandroval do Mloubětína na velkou školu. Plné 4 roky pěšky z Vysočan, kolem staré malé Kolbenovky přes pole do Mloubětína, v zime, v létě. I tam jsem rozvířil činnost divadelní s dětmi a ku konci roku

Ze vzpomínek učitelových

Dochovala se Pamětní kniha české státní školy ve Falknově. Na straně 6 je vlepen výstřižek z Národní politiky. Stojí tam černé na bílo „ Jak se u nás otvírají menšinové školy. Při komisionelním řízení bylo státním technikem zjištěno, že v místnosti klášterní budovy ve Falknově n.O, kde má být umístěna česká škola, lze bez jakýchkoliv úprav započítat s vyučováním. Nebylo tudíž výslovně nařízeno vybílení místnosti. Bylo uznáno však za nutné zříditi na dvoře dřevěné záchody, opravit vchod a přepažit jednu místnost klášterní, aby měl klášter náhradu za jídelnu, která ~~skládá~~ má sloužit za učebnu české školy. Z nedostatku jiné vhodné učitelské síly byl na školu přikázán z okresu karlínského učitel Milan Kozel. ”

Na straně 13 dokresluje obraz sokolovského českého školství další výstřižek, tentokrát z Českého slova: „ V nynější místnosti se učí polodenně dvě třídy. Děti sedí na oknech a na stupínku a nemají v tak malé místnosti volného místa pro pohyb. Škola se krčí v koutku v klášteře. Na vratech se skví oválovitá plechová tabule jako u povozníka s označením: Česká státní škola. ”

Učitel Kozel... Koho by napadlo, že se někdy ozve. MěstNV však přišla objemná obálka plná vzpomínek. Jejich autor žije v Rumburku. Do Falknova přišel z trestu 20. října 1922. Z trestu? V době svého učitelování v Kobylisích šel se svými žáky vítat z vazby propuštěného komunistického senátora a starostu obce Václava Šturce, obviněného z účasti na komunistickém puči. Milan Kozel se dopustil i dalších „ neprozřetelností ”: Propagoval bezvěreckou Volnou myšlenku, hrál divadlo, promítal v kině a spolupracoval s Dělnickou akademií.

~~Dejme ale slovo Milanu Kozelovi.~~

„ Učitele komunistu v Praze nepotřebovali. Do Falknova jsem odjel s chutí. Byla nás jen hrstka. Češšší se v nás ale stále víc a více probouzelo a slavnostně otevřená škola přilákala všechny hrde hraničáře.

Založili jsme Národní jednotu severočeskou, jediný spolek v místech na severu. Škola byla umístěna v kapucínském klášteře a zpočátku byl zapsáno 22 ~~kláš~~ dětí českých sklářů a horníků. Představený kláštera kapucín guardián, starý vousatý řeholník, holdoval plzeňskému a často zaklepal na dveře třídy a vedl mě do sklepa na hlt piva. Okresní hejtman, Němec jako poleno, ale neškodný. Zato jeho aktuár Ferdinand Třebický, byl velkým národovcem a vzorem všem stejně jako jeho úředník Marek. Založili jsme divadelní kroužek a už se jelo. Brzy nato jsem koupil v Praze čtyřlampový radiopřijímač na baterie a sluchátka. Natáhli jsme dvoupramennou anténu z věže ~~kláštera~~ kláštera do bytu a do třídy. Tehdá vysílala Praha ze Kbel na půl kilowatu. U mne v bytě si lidé podávali dveře a každý chtěl slyšet hlas starého hlasatele Dobrovolného i zprávy. Akumulátor ke žhavení stříbrných elektronek, které svítily jako pravé žárovky, se musel brzy nabíjet. I stanicí Řím jsem zachytil a pozval starého guardiána, aby si přišel poslechnout zvony z Říma a latinské hlášení. Dal jsem mu sluchátka na uši. Klekl si na zem a sepnul ruce jako k modlitbě. Slyšel Řím a plakal. A tak chodil často a vědycky měl zval na plzeňské. Také Němci přišli, a tak jsem jim vyladil Berlín, Drážďany a Hamburk. Brzy se antény na domech jen množily. Divadlo jsme hráli v hotelu Weber, kde byl sál s jevištěm. Jeho majitelem byl Němec Brautferger. Brautferger mluvil dost česky a byl nám nakloněn. Na vojně býval pilotem.

Jako jednatel okresního osvětového storu jsem požádal ministerstvo o zakoupení staršího projekčního aparátu pro školu a osvětovou činnost s poukazem, že mám operatérskou zkoušku. Vyhověli mi, a tak jsme dostali aparát typu Erneman s příslušenstvím v ceně 6.000 Kčs. Někdy filmová představení jsem ^{ve dne} promítal dětem a večer i ~~pro~~ dospělým v sále hotelu. Brzy jsem byl zván i do okolních obcí. Se staršími žáky jsme naložili aparát, cívky, a filmy, 100 Wattovou žárovku na vozík a jelo se i hodinu do školy, kde už čekaly děti. Měli jsme i doprovod gramofonové hudby. Brzy jsme rozšířili školu na dvoutřídní s polodenním vyučováním. Provizorní třída v klášteře nestačila. Sjednali jsme s panem hrabětem Hosticem

8.2 Dobová fotografie z představení v režii Milana Kozla



8.3 Plakáty k představení v hotelu Weber

Odbor Nár. Jed. Sever. ve Falknově n. Ohří
 pořádá
 na oslavu národního osvobození v úterý dne
28. ŘÍJNA
 o půl 10. hod. dopol. v sále hotelu Weber

VELKOU SLAVNOSTNÍ MANIFESTAČNÍ SCHŮZI LIDU

na které promluví referent ústředního výboru Nár. Jednoty Severočeské v Praze
 tajemník pan Jožka Stránský a zástupce polit. org. čl. str. soc. dem., za účasti
 čl. st. úřadů a všech okolních jednot a spolků.

Živý obraz: Hold našemu presidentovi T. G. Masarykovi! Povedeno vojiny posádky 5. hranič. prap. ve Falknově
 dle návrhu velít. posádky špkt. Bárty.

**Přesně o 3. hod. odp. dětské divadelní představení a večer
 v 8. hod. pro dospělé.**

KAREL HAVLÍČEK

Ročnice III, IV. Dra 3.

Hotel WEBER. **BOROVSKÝ.** Hotel WEBER.

Historická hra o 3 jednáních. Napsal F. Šamberk. Režisér Kozel Milan. (Repertoírní hra všech českých divadel.)

O S O B Ě :

Karel Havlíček Borovský	Václav Fr.	Prax	Krotil Josef.
Julie, jeho choť	Přehová Mla.	Folguier	Pechouš Václav.
Dr. Lipanský	Třebický Ferd.	Pauli Folgnerová	Smrčková Alž.
Skánel	Jelínek Luděk.	Marečka, služka u Havlíčku	Vitásková Anna.
Bošek	Zasadil Tomáš.	Sarf, setník na odpočinku	Jelínek Luděk.
zální, Fezník	Pejcha Josef.	Vorsila	Zemská Běla.
Zelenka, krejčí	Vojáček Josef.	Houzik	Blázek Jeník.
Hynek Lásk, starý student	Nakládal Jeron.	Bezinka sirotek	Zemská Věrná.

Děj odehrává se ve Praze a v Brixenu. O životě a osobě Karla Havlíčka Borovského promluví aktuár p. Ferd. Třebický.

Ceny míst: Pro odpolední představení jednotné vstupné: dívky 1 Kč a dospělí 3 Kč. Pro večerní představení: Křeslo 7 Kč, I. místo 5 Kč, II. místo 4 Kč, III. místo 3 Kč, k stání 2 Kč.

Po představení prodloužená taneční zábava, účinkuje salonní orchestr odboru za vedení p. J. Bauera.

**Dramatický
odbor NJS. ve Falknově n. O.**

(řádný člen Ú. M. D. ochotníků českosl. v Praze)

pořádá v sobotu 23. února 1924

divadelní představení:

Ročník III.

Hra I.

Repertoární hra Národ. divadla v Praze. - Hráno všude s velkým úspěchem:

Salvy smíchů!

CHARLEYOVA TETA

Fraška o 3 dějstích. Napsal

Th. Brandon.

Režisér R. Chaloupka.

OSOBY:

Plukovník sir Francis Chesney, baronett, dříve v indických službách	— — — — —	p. A. Chaloupka
Stephen Spittique, advokát v Oxfordě	— — — — —	p. K. Marek
Anny, jeho net	— — — — —	pl. M. Černá
Kitty Verdunová, jeho schovanka	— — — — —	pl. K. Marková
Jack Chesney,) — — — — —	p. L. Hirsch
Lord Fancourt Babberley,) studenti v Oxfordě	p. M. Kozel	
Charley Wyhekam,) — — — — —	p. J. Váša	
Brasset, sluha v koleji	— — — — —	p. M. Červenka
Dona Lucia d' Alvaldores, Charleyova teta	— — — — —	sl. E. Smrčková
Ella Delahayová, sirotek	— — — — —	sl. M. Štěpánová
Marry, komorná u Spittiquea	— — — — —	sl. B. Janoušková

Děj v Oxfordě. I. jednání: Jackův pokoj. II. jednání: Nádvoří před Jackovým obydlím. III. jednání v saloně u advokáta Spittiquea.

V hotelu Weber.

V 8 hodin večer.

**Ceny míst: I. místo 7 Kč, II. místo 5 Kč, III. místo 4 Kč,
k stání a galerie 3 Kč.**

Předprodej vstupenek v trafikce pl. A. Adlerové ve Falknově n. Ohří (u mostu).

Po divadle přátelský večírek do 3 hod.

Hudba p. kapelníka Lössa. - Restauráční zařízení.

**Čistý výnos případně fondu pro postavení českého
Národního domu ve Falknově n. Ohří.**

Knihkárna Ant. Štrobáň v Lounech, na Valích.

DRAMATICKÝ

odbor Národní Jednoty Severočeské ve Falknově n. O.
(řádný člen Ústřední Matice Divadelního Ochoťnictva Československého)

sehraje

v sobotu 5. dubna 1924 v sále
hotelu Weber ve Falknově n. O.

divadelní představení

Ročnice III.

Hra 2.

BÍLÁMYŠKA.

Fraška o jedné noci ve čtyřech jednáních. Napsal Hlavatý Frant.

Scena: Marek K. Režie: Kozel Milan. Světla: Klapka V. Souffleur: Pavel B.

O S O B Y :

Jan Jezbera	Hirsch Vlad.
Karel Stránský	Věšin Frant.
Vladimír Jezbera	Kozel Milan.
Jiří Krušina	Červenka M.
Johana Vacková	Pejchová Mila.
Jan Jezbera, otec Janův	Pejcha Josef.
Marie, jeho dcera	Marková Karla.
Vacek, bratr johanin	Marek Karel.
Emannel Zarazil	Ondruška Vlad.
Voršila, jeho žena	Matějková Božena.
Anna Králová	Ženišková Běla.
Švec	Klapka Václav.
Jeho žena	Smrčková Alžběta.
Krejčí	Vojáček Josef.

Děj od soumraku do kuropění.

Ceny míst: 1. místo 7 Kč, 2. místo 5 Kč, 3. místo 3 Kč, galerie 2 Kč.
Začátek v 8 hod. več. Po divadle přátelský večírek.

Čistý výnos případně místnímu odboru N. J. S. ve Falknově n. O.

8.4 Divadelní program



8.5 Návrh nákladů na vymalování sálu

Karlsbader Bierbrauerei, Anton Weber

Fischern-Karlsbad, Böh. *Höchste Auszeichnung
Karlsbad 1901.*

*Höchste Auszeichnung
Wien 1894.*

*Telegr. Schuss: Brauerei Fischern
Fischern, N. 200*

Postsparkassen-Konto N. 22006

Fischern, den 7. Mai 1923 19

Betriebe dort Große Profite.

Antwort auf Ihr gesch. Schreiben vom

An das
Hochschönd
löbliche Bürgermeisteramt
Falkenau!

Sie haben den Wunsch ausgesprochen, daß wir den Konzertsaal ausmalen lassen sollen. Damit Sie sich kein falsches Bild von dem Ertrage des Hotels für uns machen, teilen wir Ihnen folgende Tatsachen mit:

Der Pächter bezahlt für alle Räume, dann für das ganze Inventar und für die Konzessionsausnützung Kr. 10000 -
die übrigen Parteien zusammen 3240-
aber erst vom August ab diesen erhöhten Betrag.

Dagegen haben wir im Vorjahre bezahlt:

für Senkgrube Reinigung	K. 100 -	
Assekuranz	270.08	
Kaminfeger	363.52	
Zinssteuer	2264.43	
Theierl Reparatur. Eiskeller	845.58	
Reis Spengler Reparatur	193.80	
Künzl Dachdecker Repar.	1488.79	Summa Kr. 5525

bleiben uns K. 7715- davon noch ab Kosten des Notausganges an Baumeister Theierl K6408 - bleiben Kr. 1300 - für ein

solches Objekt. Glauben Sie ja nicht, daß diese Auslagen nur einmal vorkommen, alle Jahre. Vor 2 Jahren hatten wir mehr als K. 10000 - an Dachdecker und Baumeister und Spengler bezahlt, als wir das Hotel reparieren ließen.

Wir wollen nur damit falsche Auffassungen richtig stellen, da man sonst der Ansicht wäre, wir hätten an dem Betriebe dort große Profite.

Hochachtung!

Karlsbader Bierbrauerei
Anton Weber
FISCHERN-KARLSBAD

Sie haben dem Herrsch ausgesprochen, daß wir den Konzessionsvertrag nicht ansetzen lassen wollen. Damit Sie also kein falsches Bild von dem Inhalte des Hotels für uns machen, teilen wir Ihnen folgende Tatsachen mit:

112/15
2.3
9332

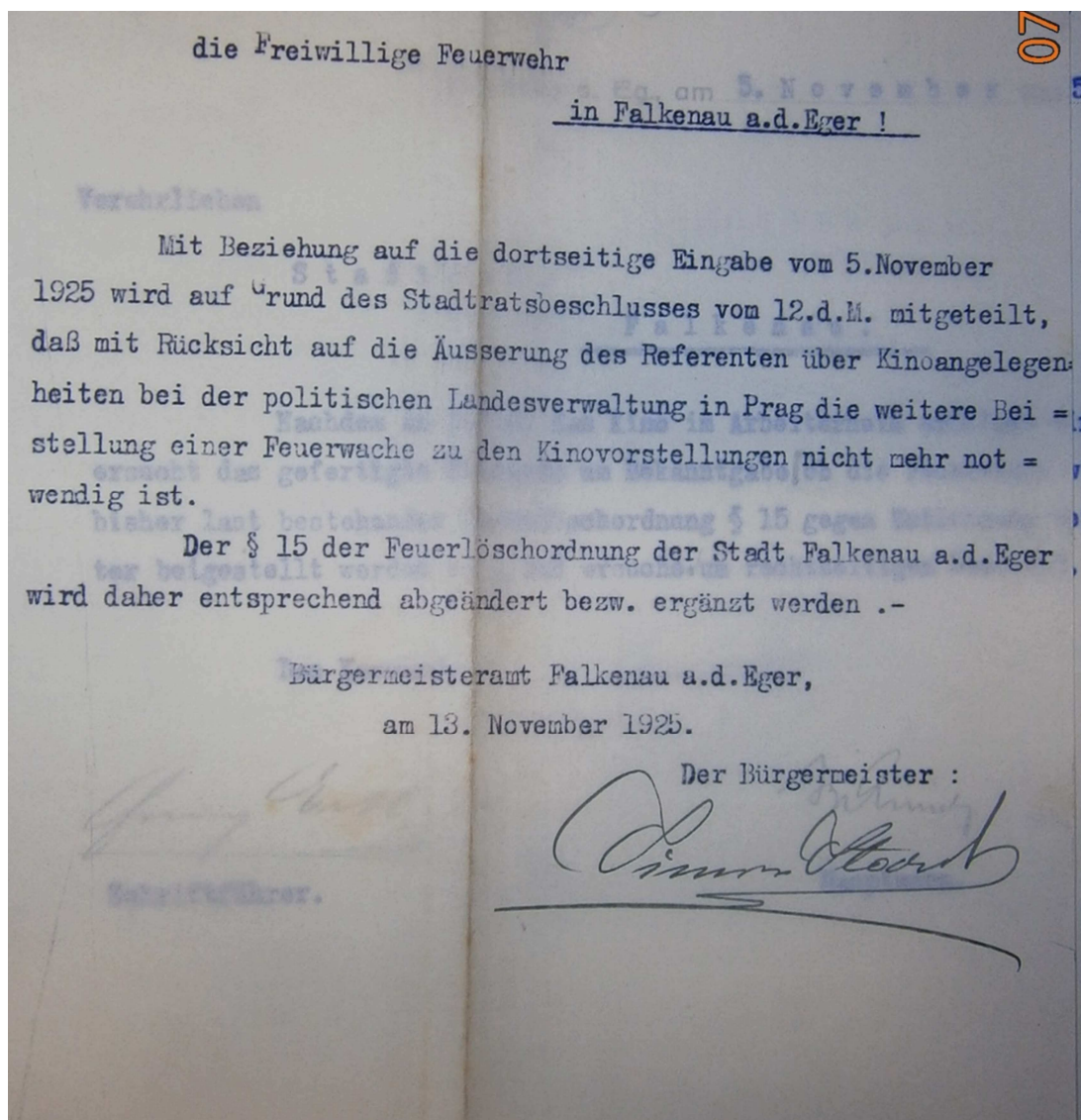
Der Herrsch bezahlt für alle Räume, dann für das ganze Inventar und für die Konzessionsabgabe
K. 10000 -
384-

Die übrigen Posten zusammen
aber erst vom August ab diesen erhöhten Betrag.
Dagegen haben wir im Vorjahre bezahlt:

K. 100 -	für Sanitärreparatur
270.-	Assuranz
300.-	Kaminleger
3344.-	Zinssteuer
845.-	Telexreparatur - Elektriker
100.-	Reis Spengler Reparatur
1488.70	Neuer Dachdecker Reparatur

Die Summe von K. 7710 - davon noch ab Kosten des Hotelangehörigen an Baumeister Telexreparatur - bleiben K. 1500 - für ein

8.6 Oznámení o zrušení povinnosti dodržovat požární dozor dobrovolných hasičů během představení



8.7 Dopis Antona Kohla městu Sokolov

Eger Böhmen, den 22. VII 1921
Lange Gasse 27

In dem p. l.
Stadtrat
Falkenau Eger

Theaterdirektor Anton Kohl
Anlon des Stadt-Theaters in Eger
verfügt föh. im zünftigen Sammelgung
gemacht Voraufstellung von regel-
mäßigen Lufmblegaffizalen des
Egerer Stadt-Theaters mit primar
altklassischen Spielplan der Oper,
der klassischen und modernen
Opern, des klassischen und
modernen Dramas, Schan und
Lustspiels für die Winterferien 1921/22
in Falkenau.

Im nachstehenden fehrigen Theaterplan des
Anton Kohl, Anlon des Egerer Stadt-Thea-
ters, verfügt föh. im Sammelgung
gemacht Voraufstellung von regel-
mäßigen Lufmblegaffizalen des Egerer
Stadt-Theaters mit einem allen-
verklassigen Spielplan der Oper, der
klassischen und modernen Opern, des
klassischen und modernen Dramas,
Schan und Lustspiels für die Winter-
ferien ab September bis Palms-
sonntag (1921/22) an nach zu vor-
erwähntem Tagan. -

Lufmblegaffizal verfügt föh. im
fehrigen nähen Rückkehrbestimmung
unter Vorflögen von Leistungen,
hofft zu gunglicher Vorfellung zu
Verfügung und amfänglich befristet
ungünstigster Gungung
Anton Kohl.

8.8 Dopis starostovi města Sokolov z divadla ve Františkových Lázních

Eger—Franzensbad, am 1. Juli

**Stadttheater
Eger—Franzensbad**
Intendant Hans Götz
Rufnummer: Eger 412
Franzensbad 85

Herrn
Bürgermeister E b e r l
F a l k e n a u a. E.

Sehr geehrter Herr Bürgermeister!

Zur Hebung des Besuches unseres Kurtheaters und auf Anregung Falkenauer Bevölkerungskreise haben wir uns, im Einvernehmen mit dem Franzensbader Bürgermeister, entschlossen, auswärtigen Besuchern eine 33%-tige Preisermässigung zu allen Vorstellungen, mit Ausnahme von Gastspielen, einzuräumen.

Um jedoch eine rechtsgültige Bestätigung für jede gegebene Preisermässigung zu haben, ersuchen wir Sie höflich, jedem Antragsteller eine solche amtlich auszustellen.

Zu diesem Zwecke übersenden wir Ihnen in der Beilage einen Block Ermässigungsscheine und bitten Sie, dieselben mit den Namen des Betreffenden und Amtssiegel zu versehen und auszufolgen.

Da diese Ermässigung von den Bevölkerungskreisen Ihrer Stadt bestimmt gerne benützt wird und eine starke Inanspruchnahme wiederum für uns eine finanzielle Förderung bedeutet, wären wir Ihnen sehr dankbar, wenn Sie in Ihrer Ortspresse darauf hinweisen uns auf diese Begünstigung aufmerksam machen würden.

Wir setzen mit Interesse Ihrer gesch. Rückäußerung entgegen und bitten Sie, einstweilen unseren Dank für Ihre Mühewaltung entgegen zunehmen.

Heil Hitler!

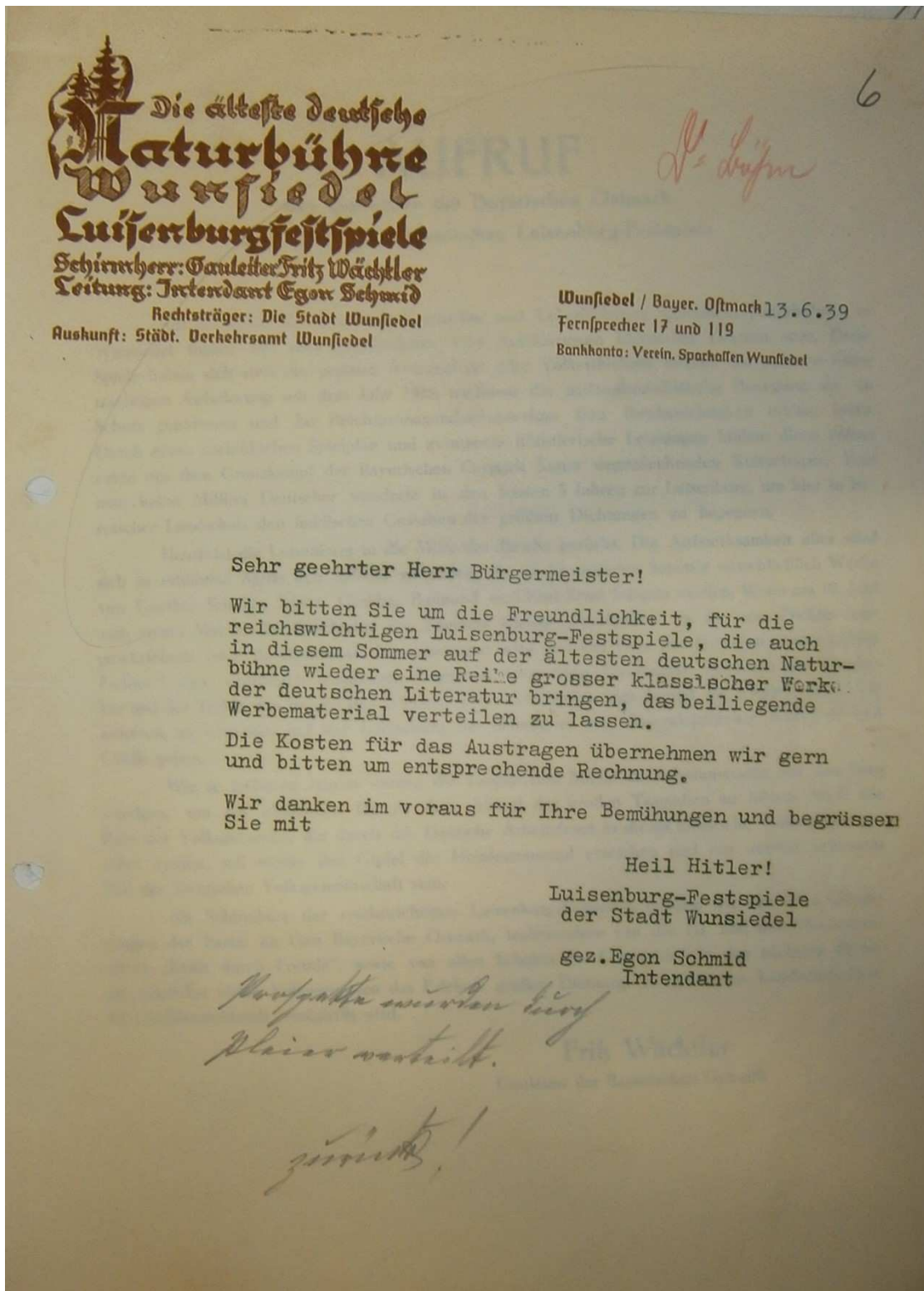
Stadttheater Franzensbad
Die Verwaltung:
Toni Döcker

Beilage: 2 Blocks Ermässigungsscheine.


Erl. am 8.7.1939
L.


BÜRGERMEISTER AMT
FALKENAU A. E. ER
EING - 6 JULI 1939
4070 REF. *tr*

8.9 Dopis starostovi města Sokolov z Wunsiedlu



8.10 Dopis starostovi města Sokolov z Chebského divadla


Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei
Gau Sudetenland
Kreisleitung Falkenau

Die Deutsche Arbeitsfront 

An den
Herrn Bürgermeister
der Kreisstadt
Ralkenau/Eger.

Falkenau, den 18. März 1941.
Kreishaus Fernruf 88

Handwritten stamp:
Eing. 20. März 1941
Bl. 3435 Ref. [illegible]

Handwritten: Pfl.

NS-Gemeinschaft
"Kraft durch Freude"
Kreisdienststelle
Falkenau a/Eger.

Unser Zeichen: He/Ha 1235/41 Ihr Zeichen:

Gegenstand: 2. Operettengastspiel "Der Zigeunerbaron".

Eben erhalte ich die schriftliche Bestätigung des Intendanten des Stadttheaters Eger.

Das Gastspiel für die große Choroperette "Der Zigeunerbaron" wurde von ihm auf Donnerstag, den 10. April 1941 im Kreishaus festgesetzt und bitte ich wieder um Ihre freundliche Mitarbeit. Einen Durchschlag dieses Schreibens an den Musikbeauftragten Ihrer Kreisstadt, Pg. Franz Lill, füge ich bei.

Für das 3. Operettengastspiel im April "Die Fledermaus" erwarte ich noch endgültigen Bescheid. Wie mir Dr. Edgar Groß mitteilt, wird er bei der nächsten Aufführung selbst anwesend sein.

Für Ihre Mithilfe beim 1. Gastspiel des Egerer Stadttheaters "Der Vetter aus Dingsda" sage ich Ihnen besten Dank und kann mit Befriedigung mitteilen, soweit ich die Ein- und Ausgaben überblicken kann, daß ich Ihre Ausfallgarantie nicht zu beanspruchen brauche.

Heil Hitler!
i. A. *Ernst Fiedler*
Kreiswart der NSG.-
"Kraft durch Freude".

Beilage: 1 Durchschlag.

8.11 Vyúčtování hry Cikánský baron

Die Deutsche Arbeitsfront
 NS-Gemeinschaft „Kraft durch Freude“
 Kreisdienststelle Falkenau a. d. E.

Abrechnung "Der Zigeunerbaron" 10. April 1941 in Falkenau

Tag	Beleg No.	Text	Einnahmen	Ausgaben
28.3.1941	407	Eintrittskarten		9.07
"	"	Plakate, Flugzettel		57.00
10.4.1941	460	Plakatierung		13.72
"	461	Dia-Reklame		4.00
"	466	Honorar Egerer Stadttheater		900.00
"	469	Saalmiete Kreishaus		100.60
"	471	Reisespesen		4.00
"	478	Beschaffung von Ausstattung		10.00
15.4.1941	479	Feuerwache		12.90
"	480	polizeiliche Genehmigung		3.00
"	483	Verkauf der Schalterkasse:		
		132 Stück je RM 2.50	330.00	
		134 " " RM 2.00	268.00	
		164 " " RM 1.50	246.00	
		77 " " RM 1.20	92.40	
"	484	Verkauf von Wehrmachtsskarten		
		5 Stück je RM 1.25	6.25	
		33 " " RM 1.00	33.00	
		3 " " RM 0.75	2.25	
		7 " " RM 0.60	4.20	
17.4.1941	495	2 Dias in beiden Kinos		5.00
18.4. "	501	Platzanweiser		6.00
22.4. "	512	Kassadienst		3.00
23.5. "	645	Vorverkaufsgebühr Pg. Sturm		17.70
"	646	Altersabgabe für 555 Besucher je RM 0.05		27.75
		7 % Reichsabgabe von RM 1003.70		70.25
		0.5 % Umsatzsteuer		5.01
		3 % Stagnagegebühr		30.11
			1003.70	1279.11
			982.10	

Falkenau a. Eger, den 27. Mai 1941

Ludwig Friess

stellvert., Kreiskassenwart.

8.12 Pozvánka na hru Gasparone

8/19

Am Samstag, den 10. Oktober 1942

findet um 19:30 Uhr die feierliche Eröffnung der Theater-
Spielzeit 1942/1943 statt.

Zur Aufführung gelangt die Karl Millöcker-Operette

„Gasparone“.

Zu dieser Veranstaltung laden wir Sie ein und bitten um
Mitteilung an die Intendanz des Stadttheaters bis Freitag,
den 9. Oktober vormittag, ob für Sie 1 oder 2 Ehrenkarten
zurückgelegt werden sollen.

Der Intendant:
Dr. Weber.

Heil Hitler!

Der Oberbürgermeister:
i. V. Dr. Janka,
Bürgermeister.

8.13 Pozvánka na vánoční nadílku

